

บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

**The Roles of Community Committees on Community Development
at Hatyai City Municipality, Hatyai District, Songkhla Province**

ณรงค์ อนันต์เลิศสกุล

Narong Ananlertsakul

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Minor Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration**

Prince of Songkla University

2554

ชื่อสารนิพนธ์ บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
 อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผู้เขียน นายณรงค์ อนันต์เลิศสกุล

สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	คณะกรรมการสอบ
..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุปจน์ โกวิทยา)ประธานกรรมการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุปจน์ โกวิทยา)
กรรมการ (รองศาสตราจารย์ พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์)
กรรมการ (ดร. อนุ เจริญวงศ์ระยั้ง)
 (รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย กาญจนสุวรรณ) ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ชื่อสารนิพนธ์	บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ผู้เขียน	นายณรงค์ อนันต์เลิศสกุล
สาขา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ศึกษาเปรียบเทียบระดับบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนในเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยศึกษาจากคณะกรรมการชุมชนของเทศบาลนครหาดใหญ่ ทั้ง 102 ชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถาม จำนวน 306 ชุด การเก็บข้อมูล โดยส่งและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t – test, F – test เปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe ผลการศึกษา พบว่า

1. โดยภาพรวมคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่ามีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ซึ่งข้อคำถามเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ สร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิก (กรรมการชุมชน หรือประชาชนในชุมชน) ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม และประเพณีอันดีงาม และ ช่วยเหลือในการพัฒนาตามที่เทศบาลนครหาดใหญ่มอบหมาย ตามลำดับ
2. เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนศาสนา สถานภาพ ตำแหน่ง แตกต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ปัญหาด้านการบริหารและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาชุมชน ควรเพิ่มสถานที่ในการทำกิจกรรมแก่ชุมชน ด้านการช่วยเหลือเทศบาลตามที่เทศบาลนครหาดใหญ่มอบหมายกรรมการชุมชนควรร่วมเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่ ด้านความสามัคคีระหว่างสมาชิก ควรมีการทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ด้านส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม และประเพณีอันดีงาม ควรไม่ให้เกิดความแตกต่างหรือแปลกแยกของคนในชุมชนที่นับ

ถือศาสนาต่างกัน ด้านการเผยแพร่ผลงานของหน่วยงานราชการ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ด้าน
ด้านติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ คณะกรรมการชุมชนต้องเข้าถึง และเข้าหา
ประชาชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และด้านการเป็นตัวแทนของชุมชนในการประสานงานกับราชการ
หรือชุมชนอื่นในเทศบาลมีปัญหา ควรใช้วิธีการระดมความคิด ยอมรับฟังความคิดเห็นของเสียง
ส่วนใหญ่ และเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

Minor Thesis Title The Roles of Community Committees on Community Development at Hat Yai City Municipality, Hat Yai District, Songkhla Province

Author Mr. Narong Ananlertsakul

Major Program Public Administration

Academic Year 2010

ABSTRACT

This study was aimed to study the roles of community committees on community development at Hat Yai city municipality by comparing role levels to community development according to personal factors and study problems and correction guidelines of community committees on community development at Hat Yai City municipality, Hat Yai district, Songkhla province. There were 102 communities where subjected to study. A research tool was a questionnaire, totally 306 issues. Data collection was autonomously delivered and taken back. Data analysis was conducted by using a computer program and subsequently, done by calculating statistical data such as frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and Scheffe' test.

Results of the study were found that;

1. In overview the community committees at Hat Yai City municipality, Hat Yai district, Songkhla province had the roles on community development at a medium level. When considered on each aspect, they had a medium level role for all issues which in descending order as unity establishment among members (committees or people), culture, moral and tradition promotion and supporting development programs as assigned by Hat Yai city municipality, respectively.

2. The different sex, age, educational level, career and earning had no different roles for the development at a statistical significance level of 0.05, but the different religion, status, position had different roles for the development at a statistical significance level of 0.05.

3. The problems and correction guidelines on administration and establishment the activity for solving communities' problems such as increasing premises for doing the activities, helping the municipality according to Hat Yai City municipality assignment,

coordination for looking after instead of the officers and harmony among members etc., could be concluded that they should have co-activities together with public relation thoroughly, promote good cultures, moral and traditions in order to have no difference of various religions people in the communities, publicize successes of government agencies, enhance public relations in various aspects such as brochures, print medias, sound matrix public systems, advertising banners, follow up the operations of the government agencies. The community committee should approach people more than present, represent of the communities for coordination with government agencies or other municipalities who had problems, use brain storming and accept the opinions of most people including take common benefits at first.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพจน์ โกวิทยา อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำชี้แนะ ตรวจสอบ แก้ไข จนทำให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ และ ดร. อนุ เจริญวงศ์ รัษะยับ กรรมการสอบสารนิพนธ์ทั้ง 2 ท่าน

ขอขอบคุณ กลุ่มตัวอย่าง คณะกรรมการชุมชนเทศบาลนครหาดใหญ่ ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถาม ในครั้งนี้

ขอขอบคุณ บุคคลในครอบครัวทุกท่าน ที่ได้เป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา

ณรงค์ อนันต์เลิศสกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(3)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(4)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
สารบัญ.....	(6)
รายการตาราง.....	(8)
รายการภาพประกอบ.....	(9)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	2
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ตัวแปร.....	3
สมมติฐาน.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท.....	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน.....	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหา.....	14
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคณะกรรมการชุมชน.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับเทศบาล.....	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
กรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัย.....	27
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	28
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	28
แบบแผนการวิจัย.....	28
	(7)

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เครื่องมือในการวิจัย.....	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
4 ผลการวิจัย.....	31
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	43
สรุปผลการวิจัย.....	44
อภิปรายผล.....	48
ข้อเสนอแนะ.....	49
บรรณานุกรม.....	50
ภาคผนวก.....	51
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	52
ภาคผนวก ข การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย.....	57
ภาคผนวก ค ระเบียบเทศบาลนครหาดใหญ่ ว่าด้วยการบริหารชุมชน พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2552.....	58
ประวัติผู้เขียน.....	65

รายการตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา.....	31
2	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทคณะกรรมการชุมชนที่มี ต่อการพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่.....	34
3	การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามตัวแปรเพศ.....	35
4	การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามตัวแปรอายุ.....	35
5	การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มี ต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามตัวแปรการนับถือศาสนา.....	36
6	การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มี ต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษา.....	37
7	การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มี ต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามตัวแปรสถานภาพ.....	37
8	การเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ ที่ต่อการพัฒนาชุมชนจำแนกตามตัวแปรสถานภาพ.....	37
9	การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มี ต่อการพัฒนาชุมชนจำแนกตามตัวแปรอาชีพ.....	38
10	การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มี ต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามตัวแปรรายได้.....	38
11	การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มี ต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามตัวแปรตำแหน่ง.....	39
12	การเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ ที่ต่อการพัฒนาชุมชนจำแนกตามตัวแปรตำแหน่ง.....	39

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	28

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

คณะกรรมการชุมชนถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นอย่างมาก เพราะว่าเทศบาลนครหาดใหญ่นั้นมีประชากรอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่นกว่า 54,000 คน ครัวเรือน เป็นเมืองเศรษฐกิจการค้า การศึกษา การลงทุนมากมายจึงทำให้มีประชากรแฝงเข้ามาพักอาศัยเป็นจำนวนมาก เทศบาลนครหาดใหญ่ แบ่งเป็น 4 เขต และมีสมาชิกสภาเทศบาลนครหาดใหญ่ 24 คน แต่การดูแลของเทศบาลและสมาชิกสภาเทศบาลนครหาดใหญ่ (สท.) ไม่สามารถกระทำทั่วถึงและครอบคลุมทั้งหมด จึงทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ขยะ อาชญากรรม และความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชน จึงจำเป็นต้องกำหนดให้มี คณะกรรมการชุมชนขึ้น ตามระเบียบเทศบาลนครหาดใหญ่ว่าด้วยการบริหารชุมชน พ.ศ. 2547 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2552 ซึ่งแต่เดิมมี 47 ชุมชน ปัจจุบันเทศบาลนครหาดใหญ่มีการแก้ไขเพิ่มเติม เป็น 102 ชุมชน เพราะจำนวนประชากรมีการขยายตัวมากขึ้นจึงปรับชุมชนให้มากขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การดูแลคนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง และเพื่อช่วยในการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ เพื่อให้เป็นระเบียบมากขึ้น โดยมีประธานชุมชนเป็นผู้ประสานงานระหว่างเทศบาลและคณะกรรมการชุมชน ทำให้ชุมชนและเทศบาลเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน คณะกรรมการชุมชนมีบทบาทต่อการพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นอย่างมาก กล่าวคือ คณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยของคนในชุมชน ดูแลทรัพย์สินสาธารณะของชุมชน เป็นหูเป็นตาให้กับเทศบาล มีคนแปลกหน้าหรือมีสิ่งแปลกปลอมก็จะสื่อสารถึงกัน และทางคณะกรรมการชุมชนได้รับความร่วมมือกับทาง ค่ายเสนาณรงค์ (มทบ.42) อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ให้สามารถจดทะเบียนวิทยุสื่อสาร (เครื่องแดง) ให้กับคณะกรรมการชุมชนเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับศูนย์วิทยุมณฑลที่ 42 ค่ายเสนาณรงค์ในการแจ้งเหตุร้าย เตือนภัยทำให้เกิดโครงการตาสับปะรดของเทศบาลนครหาดใหญ่ ทำให้ลดจำนวนเหตุร้ายได้เป็นอย่างมาก และเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติต่างๆ คณะกรรมการชุมชนก็จะทำหน้าที่ประสานงานกับทางเทศบาลเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนของแต่ละชุมชนของตนเองได้รวดเร็ว เช่น การแจกข้าวสารอาหารแห้งในช่วงตอนเกิดอุทกภัยใหญ่ในวันที่ 1-3 เดือน พฤศจิกายน 2553 และได้ช่วยเหลือทางเทศบาลดูแลคนในชุมชนและตรวจความเสียหายอันเกิดจากภัยพิบัติในชุมชนให้ได้รับความบรรเทาบางลงไปได้ ในภาวะปกติคณะกรรมการชุมชนได้จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างคนในชุมชนและเทศบาล เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมเทศบาลพบประชาชน กิจกรรมการนิยมน้องกันพิษสุนัขบ้าในชุมชนที่มีสุนัขจรจัดจำนวนมาก

มาก กิจกรรมทำความสะอาดใหญ่ในชุมชน กิจกรรมการแข่งขันกีฬาของเยาวชนเพื่อระหว่างชุมชนเพื่อ การสร้างความสามัคคีอันดีระหว่างชุมชน กิจกรรมทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่างๆ ส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมอันดีของคนในชุมชน กิจกรรมส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน โดยมีกอง สวัสดิการสังคมเข้ามาให้คำแนะนำส่งเสริม ในส่วนของการที่คณะกรรมการชุมชนขาดองค์ความรู้ เรื่องใจจะมีสมาชิกสภาเทศบาลนครหาดใหญ่ตามเขตที่ตนรับผิดชอบมาเป็นผู้ที่ดูแลให้คำปรึกษา ให้กับคณะกรรมการชุมชนอีกครั้งหนึ่ง เพราะคณะกรรมการชุมชนไม่ได้เป็นข้าราชการแต่เป็นเพียง คนในชุมชนที่มีจิตอาสาสมัครมาช่วยงานชุมชนจึงทำให้ไม่ค่อยเข้าใจระเบียบต่างๆ ของระเบียบการ ว่าด้วยการบริการชุมชน

การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนมีวัตถุประสงค์ดังนี้ เพื่อเป็นกลุ่มตัวแทนของคนใน ชุมชน ทำหน้าที่ประสานงานกับเทศบาลนครหาดใหญ่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างคนใน ชุมชนด้วยกันและระหว่างชุมชนตนเองกับชุมชนอื่นเช่น อาจมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างชุมชน กับชุมชนและเพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น เหตุผลที่ทำให้ผู้วิจัย ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอ หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นั้นเพราะจากประสบการณ์ผู้วิจัยซึ่งได้ทำหน้าที่เป็นกรรมการชุมชนเทศบาล นครหาดใหญ่ พบว่ากรรมการส่วนใหญ่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการ ชุมชน การศึกษาครั้งนี้จะได้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่และ เพื่อที่จะอบรมให้ความรู้แก่กรรมการชุมชนให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการต่อไปให้ เหมาะสมกับงานชุมชนเพราะเทศบาลนครหาดใหญ่ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ มีปัญหาและสิ่งต่างๆ ที่ต้อง ช่วยกันแก้ไข ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งหากไม่รู้ว่ามีบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการชุมชนต้องทำอะไร มีบทบาทอย่างไรในชุมชน คณะกรรมการชุมชนก็จะทำงาน ได้อย่างไม่เข้าใจไม่เกิดการพัฒนา ไม่มีความสุข และสิ่งที่ตามมาคือการไม่ยอมเป็นคณะกรรมการ ชุมชนอีกต่อไป อันเนื่องมาจากไม่รู้บทบาทของตัวคณะกรรมการชุมชนนั่นเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล นครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนกับปัจจัยส่วนบุคคลของ คณะกรรมการชุมชน

3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนในเทศบาลนครหาดใหญ่

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. ได้ทราบผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. ได้รับทราบปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
4. เพื่อจะได้มีข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคณะกรรมการชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษานี้มุ่งประเด็นการศึกษารoles บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ในเขตการเลือกตั้ง 4 เขต คณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่จำนวน 102 ชุมชน จำนวน 1,428 คน
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษานี้ศึกษารoles บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ(Independent Variable) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพทางการสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และ ตำแหน่ง

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ระดับบทบาทของคณะกรรมการของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

สมมติฐาน

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐาน ดังนี้

1. คณะกรรมการชุมชนมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับปานกลาง
2. คณะกรรมการชุมชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีบทบาทต่อชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุมชน หมายถึง กลุ่มของบ้านที่อยู่อาศัยซึ่งใกล้ชิดกัน และได้รับการประกาศจัดตั้งจากเทศบาลให้เป็นชุมชนตามระเบียบเทศบาลนครหาดใหญ่ ว่าด้วยการบริหารชุมชน แก้เพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2552

คณะกรรมการชุมชน หมายถึง ตัวแทนของชุมชนของชุมชนในเขตนั้นๆ ที่ประธานชุมชนเสนอแต่งตั้งโดยได้รับประกาศแต่งตั้งจากเทศบาลนครหาดใหญ่ด้วยวิธีแบบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการพัฒนา ทั้งในการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหา โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ร่วมติดตามประเมินผลและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชน ชุมชนและเครือข่ายทุกรูปแบบในพื้นที่

บทบาทของคณะกรรมการต่อการพัฒนาชุมชน หมายถึง หน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลนครหาดใหญ่ตามระเบียบว่าด้วยการบริหารชุมชน (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2552 ได้แก่ การสนับสนุนการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ด้านการส่งเสริมอาชีพ ประเพณี กีฬาและนันทนาการ รวมทั้งดูแลทรัพย์สินสาธารณะของชุมชนกรรมการบริหารชุมชน มีบทบาทบริหารจัดการและจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนช่วยเหลือในการพัฒนาตามที่เทศบาลนครหาดใหญ่มอบหมาย สร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิก ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม และประเพณีอันดีงาม

แต่ทั้งนี้ จะขัดหรือแย้งระเบียบข้อบังคับหรือเทศบัญญัติ หรือกฎหมายอื่นๆ ไม่ได้ เผยแพร่ผลงาน
ติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยราชการและเป็นตัวแทนของชุมชนในการประสานงานกับราชการ
เอกชน และชุมชนอื่นๆ ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

ปัญหาในการพัฒนาชุมชน หมายถึง สิ่งที่เกิดอุปสรรคต่อการทำงานร่วมกับประชาชน
เพื่อทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามเจตจำนง
ของประชาชนเพื่อประโยชน์สุขของชุมชนเอง ชุมชนที่พัฒนา คือ ชุมชนที่ประชาชนมีความสามารถ
ในการพึ่งตนเองได้ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการจัดการกับปัญหาและสนองความต้องการต่างๆ ที่เกิด
ขึ้นในชุมชนของตนเองได้

เทศบาล หมายถึง เทศบาลนครหาดใหญ่

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดทางในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหา
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคณะกรรมการชุมชน
5. แนวคิดเกี่ยวกับเทศบาล
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

ความหมายของบทบาท (Role)

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 453) ให้ความหมายของบทบาท หมายถึง การกระทำหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ เช่น บทบาทของครู บทบาทของพ่อแม่ บทบาทจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออกทางความคิดหรือคาดหวังเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคม

Allport (1965: 181 อ้างถึงใน วชิรศักดิ์ เจริญศรี, 2542: 32 เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดสงขลา) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า เป็นความคาดของสังคมต่อบุคคลในขณะครองตำแหน่งหนึ่งเมื่ออยู่ในกลุ่ม

Hebding และ Glick (1976: 111 อ้างถึงใน วชิรศักดิ์ เจริญศรี, 2542: 32 เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดสงขลา) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท คือ แบบแผนของพฤติกรรมซึ่งถูกคาดหวังโดยผู้ครอบครองตำแหน่ง หรือสถานนั้น

Broom และ Selznick (1968: 18 อ้างถึงใน วชิรศักดิ์ เจริญศรี, 2542: 32 เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดสงขลา) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาท คือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่ง

Green (1968: 45 อ้างถึงใน วชิรศักดิ์ เจริญศรี, 2542: 32) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดสงขลา) ให้ความหมาย บทบาทว่าเป็นพฤติกรรมที่คาดหวังเมื่อผู้ครอบครองตำแหน่งมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516: 29-31) ให้ความหมายของคำว่า บทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่างๆ กัน ซึ่งแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติ และกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น นอกจากนี้ยังเป็นตัวเชื่อมกลางระหว่างสังคมกับบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในสถานการณ์นั้น บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้น ไม่นั่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนกับบทบาทที่ควรจะเป็นตามบรรทัดฐานทางสังคม เพราะบทบาทที่บุคคลแสดงจริงๆ นั้น เป็นผลของปฏิกริยาแห่งบุคลิกภาพที่ตรงสภาพภาพรวมกับบุคลิกภาพของบุคคลอื่นที่มาร่วมในพฤติกรรม และเครื่องกระตุ้นต่างๆ ที่มีอยู่ในเวลา และสถานที่ที่เกิดการแสดงบทบาท

อุทัย หิรัญโต (2519: 120) ให้ความหมายบทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออกของคน ซึ่งคนอื่นคาดคิดหรือหวังว่าเขาจะกระทำอยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง การที่ประชาชนคาดหมายหรือหวังให้เข้ากระทำอย่างนั้น ก็คือ เอกลักษณ์และหน้าที่ทางสังคมของเขาเป็นมูลฐาน

สุพัตรา สุภาพ (2525: 58) อธิบายว่า บทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง)

สงวน สุทธิเลิศอรุณ, จำรัส ดวงสุวรรณ และจิตติพงษ์ ธรรมานุสรณ์ (2522: 48 อ้างอิงมาจาก Linton, n.d.) ได้กล่าวถึง ลินตัน (Linton) นักมานุษยวิทยาคนแรกๆ ที่ให้ความหมายเกี่ยวกับสถานภาพหรือฐานะ (Status) และบทบาท (Role) โดยที่ลินตันเห็นว่าสถานภาพเป็นนามธรรมซึ่งหมายถึง ฐานะหรือตำแหน่งจะเป็นเครื่องกำหนดบทบาทของตำแหน่งนั้นๆ

พิสวง ธรรมพันธ (2523: 62) ให้ทัศนะว่า บทบาท เป็นการปฏิบัติหน้าที่ หรือการแสดงออกตามความคิด หรือคาดหวัง เมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ตามสังคมอย่างหนึ่ง โดยถือเอาฐานะ หรือหน้าที่ทางสังคมของผู้ดำรงตำแหน่งเป็นมูลฐาน

งามพิศ สัตย์สงวน (2535: 73) อธิบายว่า บทบาท หมายถึงการกระทำตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ หรือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role Expectation) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคน หรือสังคม เพื่อทำให้คู่ความสัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น ได้สถานภาพและบทบาทเป็นของกลุ่มกัน แต่ไม่เสมอไป

โคเฮน (Cohen, 1979: 35 อ้างอิงถึงใน พงษ์ศักดิ์ ชนะสิทธิ์, 2541) ได้ให้ความหมายบทบาทไว้ว่าเป็นพฤติกรรมที่คาดหวังโดยผู้อื่นให้กับผู้ซึ่งเข้าไปดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่ได้

กำหนดรูปแบบพฤติกรรมไว้ บทบาทที่เหมาะสมต้องเกิดจากการเรียนรู้จากกระบวนการจัดระเบียบทางสังคมและพฤติกรรมที่คาดหวังจะมีความเหมาะสมสำหรับแต่ละตำแหน่งทางสังคม

จากความหมายบทบาทกล่าวโดยสรุป หมายถึง การกระทำหน้าที่หรือพฤติกรรมของคนหรือการแสดงออก ตามความคิดของตนเองหรือตามที่ผู้อื่นคาดหวัง ซึ่งเหมาะสมสำหรับตำแหน่งทางสังคม อันเกิดจากการเรียนรู้และเกิดจากการจัดกระบวนการจัดระเบียบทางสังคมหรือภายใต้สถานการณ์ทางสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

แนวคิดบทบาทส่วนใหญ่จะพิจารณากันใน 2 ลักษณะคือ ลักษณะโครงสร้างทางสังคม (Social Structure) และลักษณะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ดังที่ จีรพรณกาญจนจิตรรา (2523: 20) ได้ให้นิยามบทบาทในลักษณะโครงสร้างทางสังคมไว้ว่า บทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่างๆ ซึ่งแสดงลักษณะ โดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น ส่วนลักษณะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บทบาท หมายถึง ผลต่อเนื้อที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปฏิสัมพันธ์ นอกจากนั้น สุจิตราสง่าเนตร (2530: 6) ยังได้ขยายความเพิ่มเติมถึงบทบาทในลักษณะโครงสร้างทางสังคมว่า บทบาทจะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดไว้ในสังคม ถูกคาดหวังไว้ว่าบุคคลในสถานภาพใดควรมีบทบาทอย่างไร เมื่อบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งในสถานภาพนั้นก็จะมีบทบาทตามที่สังคมคาดหวังไว้เช่นกัน และบุคคลอื่นๆ ก็จะคาดหวังบทบาทของผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ตามที่คิดว่าเป็นค่านิยมบรรทัดฐานที่กำหนดให้มีบทบาทพฤติกรรมนั้น ส่วนบทบาทในลักษณะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะให้ความสำคัญกับกระบวนการที่บุคคลจะทำความเข้าใจได้ว่าบุคคลอื่นๆ ให้ความหมายและความคาดหวังกับตัวเองอย่างไรในการที่จะมีบทบาทในสังคม อันจะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อกัน

ลักษณะของบทบาท

Berlo (1966: 153 อ้างถึงในพงษ์ศักดิ์ ชนะสิทธิ์, 2541) ได้แบ่งลักษณะบทบาทออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (role prescriptions) คือ บทบาท ที่กำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง
2. บทบาทที่กระทำจริง (role descriptions) คือ บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้นๆ

3. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (role expectations) คือ บทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่นว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นๆ ควรจะกระทำอย่างไร

ทิตยา สุวรรณะชฎ (2527: 43) ได้สรุปฐานะตำแหน่งและบทบาทของบุคคลทางสังคม ไว้ดังนี้คือ

1. มีฐานะตำแหน่งอยู่จริงในทุกสังคม และมีอยู่ก่อนตัวคนจะเข้าไปครอง
2. มีบทบาทที่ควรจะเป็น (Ought-To-Be-Role) ประจำอยู่ในแต่ละตำแหน่ง
3. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีในสังคมนั้นๆ เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการกำหนดฐานะ ตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น

4. การที่คนเราจะทราบถึงฐานะตำแหน่งและบทบาทนั้น ได้มาจากสังคมกรรม (Socialization) ในสังคมนั้นๆ

5. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้นไม่แน่นอนเสมอว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมจริงของคนที่ครองตำแหน่งนั้น เพราะพฤติกรรมจริงๆ นั้น เป็นผลของปฏิกิริยาของคนที่ครองฐานะตำแหน่งที่มีต่อบทบาทที่ควรจะเป็นกับบุคลิกภาพของตนเอง บุคลิกภาพของผู้ที่เขามาร่วมในพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้น (Stimulus) ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคม

ในสังคมมนุษย์ทุกคนกำลังแสดงบทบาทอยู่ตลอดเวลา เช่น บางคนแสดงบทบาทเป็น พ่อ แม่ ครู และบทบาทอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งเป็นการแสดงพฤติกรรมของบทบาทที่แตกต่างกันตามตำแหน่งที่แตกต่างกัน

ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทและการปฏิบัติงาน

Linton (1965: 42-62 อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ ชนะสิทธิ์, 2541) ได้เสนอแนวคิดในเรื่อง ทฤษฎีบทบาท (Role theory) ไว้ว่า การที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้ได้ดีหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ลักษณะเฉพาะของสังคมหรือชุมชนนั้น
2. วัฒนธรรม ประเพณี และความปรารถนาของสังคมที่เกี่ยวข้อง
3. บุคลิกภาพและความจำเป็นของเจ้าของบทบาท

Allport (1965: 184) กล่าวเอาไว้ว่า การแสดงบทบาทในขณะที่ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ตำแหน่งนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

1. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role Expectation) คือ บทบาทที่มีอยู่ในสังคมเป็นบทบาทที่บุคคลในสังคมคาดหวังให้บุคคลอื่นปฏิบัติเมื่อดำรงอยู่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในสังคม

2. บทบาทที่ยอมรับ (Role Conception) คือ การที่บุคคลรับรู้ หรือมองว่าเป็นผลของบทบาทนั้นมีต่อมโนทัศน์ของตนอย่างไร ซึ่งอาจสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมหรือไม่ก็ได้

3. บทบาทที่ยอมรับ (Role Acceptance) คือ การยอมรับบทบาทของบุคคลซึ่งจะเกิดขึ้นภายหลังจากที่เขาได้มองเห็นแล้วว่า บทบาทนั้นมีความสำคัญต่อตนเอง ทำให้เกิดความมั่นคง อบอุ่น หรือว่าขัดแย้งกับแนวทางที่สังคมกำหนดไว้น้อยที่สุด

4. บทบาทที่แสดงออก (Role Performance) คือ การปฏิบัติตามบทบาทของบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับบทบาทที่สังคมคาดหวัง มโนทัศน์เกี่ยวกับบทบาท และบทบาทที่บุคคลยอมรับ และการปฏิบัติตามบทบาทจะสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมแค่ไหน ก็ขึ้นอยู่กับระดับความเข้าใจ และการยอมรับในบทบาทนั้น

องค์ประกอบของบทบาท

พีชนี วรกวิน (2522: 36) กล่าวว่า บทบาทที่มีผลต่อพฤติกรรมจะมีองค์ประกอบอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับที่ปรากฏอยู่ชัดเจน (Pivotal Attributes) ได้แก่ ส่วนของบทบาทที่กฎหมายและข้อบังคับกำหนดให้กระทำหรือปฏิบัติ ถ้าบุคคลที่สวมบทบาทตามตำแหน่งไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ปรากฏอย่างชัดเจน ก็ถือว่าบุคคลนั้นไม่ได้แสดงบทบาทในตำแหน่งนั้น

2. ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท (Peripheral Attributes) ได้แก่ บทบาทที่แม้จะขาดหายไป หรือมิได้แสดงบทบาทนี้ก็ไม่ทำให้บทบาทที่ต้องการแสดงผิดไป

3. ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและจะขาดมิได้ (Required Attributes) ได้แก่ ส่วนของบทบาทที่สำคัญ ถ้าขาดส่วนนี้แล้วจะทำให้บทบาทของตำแหน่งผิดไป ความคาดหวังในบทบาทเป็นเรื่องของการที่สมาชิกกลุ่มโดยทั่วไปรับรู้หรือตั้งความหวังว่า บุคคลที่ครอบครองสถานภาพควรจะทำ มีแรงจูงใจ ความเชื่อ ทักษะ และค่านิยมอย่างไร เช่น คนที่อยู่ในสถานภาพครูควรจะทำตัวเป็นตัวอย่างแก่นักเรียน ควรมีความต้องการที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน ควรมีความเชื่อในวิชาความรู้ของตนเอง ควรมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ และควรมีค่านิยมที่มีความเมตตาปราณีต่อเด็กนักเรียนทุกคน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าความคาดหวังในบทบาทของสถานภาพครูเพียงสถานเดียวได้รวบรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้อหลายตัว ในสังคมทั่วไปความคาดหวังในบทบาทมักจะไม่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นสิ่งที่อยู่ในความคิดคำนึงถึงมากกว่า การที่บุคคลจะรับรู้ว่าจะตัวเองควรแสดงบทบาทอย่างไรนั้น บุคคลก็รับรู้มาจากความคาดหวังที่สมาชิกอื่นมีต่อเขา เช่น ผู้ที่ครอบครอง

สถานภาพผู้นำ จะต้องเรียนรู้ว่าสมาชิกกลุ่มที่เขาเป็นผู้นำมีความคาดหวังในบทบาทของผู้นำอย่างไร ผนวกกับการรับรู้บทบาทผู้นำในความคิดของเขาเอง แล้วจึงแสดงบทบาทตามที่ควรจะเป็น ถ้าบทบาทที่แสดงออกมาสอดคล้องกับความคาดหวังของคนส่วนใหญ่ เขาก็จะได้รับความชอบ แต่ถ้าขัดกับความคาดหวังของคนส่วนใหญ่ เขาก็จะไม่ได้รับการสนับสนุนอีก

ลีทริโซค วรานูสันติกุล (2525: 161-162 อ้าง R. Sarbin and L. Alley, n.d.) ได้ อธิบายความคาดหวังในบทบาทว่าประกอบด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งในสังคมในการที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมนั้น ซึ่งบุคคลต่างๆ ในสังคมนั้นช่วยกันสะสมเรื่อยมาเป็นเวลานาน เช่น ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีของมหาวิทยาลัย จะต้องแสดงบทบาทไปตามสิทธิและอำนาจหน้าที่ที่ตนมีอยู่ โดยคนที่มาดำรงตำแหน่งที่หลังก็จะเรียนรู้บทบาทจากคนก่อน ทุกคนก็จะมีส่วนร่วมในการเพิ่มเติมบทบาทไปที่ละน้อย เมื่อเวลาผ่านไปนานเข้าบทบาทของตำแหน่งอธิการบดีก็จะสมบูรณ์มากขึ้น และเป็นที่รู้ดีมากขึ้นแก่บุคคลทั่วไป ทำให้บุคคลทั่วไปเกิดความคาดหวังว่าใครก็ตามที่มาครอบครองตำแหน่งนี้ควรจะกระทำหรือแสดงบทบาทตามที่คนเหล่านั้นรับรู้กันมา ดังนั้นความคาดหวังในบทบาทจึงได้มาจากการสะสม ความรู้ ความคิด ความเชื่อมั่นที่มีติดต่อกันเป็นเวลานาน ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นแนวทางแก่ผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ทางสังคมว่าตนเองควรจะแสดงบทบาทอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับสถานภาพของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น

จากความหมาย แนวคิด ลักษณะและองค์ประกอบของบทบาท โดยสรุป หมายถึง การกระทำตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพตามการคาดหวังของกลุ่มคนในสังคม ซึ่งเป็นผลของปฏิกริยาแห่งบุคลิกภาพของบุคคลที่ครองสถานภาพร่วมกับบุคลิกภาพของกลุ่มความสัมพันธ์และบรรทัดฐานทางสังคม ตามเวลาและสถานที่ที่มีการกระทำระหว่างกัน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

ความหมาย คำว่า การพัฒนา รวมกับคำว่า ชุมชน เรียกว่า “การพัฒนาชุมชน” เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ. 1944 องค์การสหประชาชาติและประเทศต่างๆ ได้นำไปใช้ อย่างแพร่หลาย และปรัชญาของการพัฒนาชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเชื่อในศักยภาพหรือขีดความสามารถของคน การให้โอกาสการพัฒนาศักยภาพและการให้ความยุติธรรมอย่างเสมอภาคแก่คนในชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ คนในชุมชน สิ่งแวดล้อมในชุมชน วัตถุประสงค์ต่างๆ กลวิธีในการพัฒนา กระบวนการพัฒนา การสนับสนุนช่วยเหลือจากรัฐบาลและภาคเอกชน การบริหารจัดการ นักพัฒนาชุมชน การประสานงานและผลงานที่เกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายสูงสุด ก็คือ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

รวมทั้งเพื่อให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น ไม่ได้มีแต่การพัฒนาชุมชนเท่านั้น ยังมีอีกหลายวิธี เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งการพัฒนาเหล่านี้ต่างก็มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนาเป็นของตนเองที่แตกต่างออกไปจากการพัฒนาชุมชนและถูกนำมาใช้ในชุมชนเช่นเดียวกัน ทำให้เกิดความเข้าใจว่าเป็นวิธีการพัฒนาชุมชนซึ่งไม่ถูกต้อง ดังนั้น จึงควรทำความเข้าใจการพัฒนาต่างๆ ที่ถูกนำมาใช้ในชุมชนกับวิธีการพัฒนาชุมชนว่ามีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร หลักและวิธีการพัฒนาชุมชน เป็นการนำปรัชญาและแนวความคิดของการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นนามธรรมมาแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรม และจากปรัชญาและแนวความคิดที่ให้ความสำคัญแก่คนในชุมชนนั้นมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนให้มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง หลักการและวิธีการพัฒนาชุมชนก็มีเป้าหมายเพื่อให้คนหรือประชาชนในชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ เป็นผู้ริเริ่มและดำเนินการพัฒนาชุมชน และเป็นผู้ที่ได้รับผลการพัฒนาชุมชน ซึ่งจะเห็นได้จากหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน การพึ่งตนเอง การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การค้นหาและพัฒนาผู้นำ ความเข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชน ประชาธิปไตยในการดำเนินงาน การสมทบ การขยายผล และการจัดการชุมชน ต่างล้วนให้ประชาชน ในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากที่สุด นอกจากนี้ วิธีการที่นำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน คือ การให้การศึกษาแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชน การจัดระเบียบชุมชน และการดำเนินงานในลักษณะของกระบวนการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งการจะนำหลักการและวิธีการพัฒนาชุมชนไปใช้นั้น จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของชุมชน ประชาชน ผู้นำกลุ่มและองค์กรของชุมชนที่จะพัฒนาด้วย เพราะหลักการและวิธีการบางอย่างอาจจะเหมาะสมกับชุมชนแห่งหนึ่งแต่อาจจะไม่เหมาะสมกับชุมชนอีกแห่งหนึ่งก็ได้

การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อมที่มีขั้นตอนเป็นลำดับก่อนหลัง นั่นคือ การศึกษาชุมชน เพื่อค้นหาข้อมูลต่างๆ ของชุมชน การนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหา การจัดลำดับปัญหาและความต้องการของชุมชน การเตรียมการแก้ไขปัญหาในลักษณะของแผนและโครงการ การนำแผนและโครงการไปดำเนินงาน การประเมินผลงานและการทบทวนเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นตามลำดับ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนนั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและส่งผลกระทบต่อกัน และกันได้ ดังนั้น การดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ จึงต้องมีความรอบคอบ และประการที่สำคัญจะต้อง มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการควบคุมติดตามโครงการและการตรวจสอบประเมินผลงาน เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด นอกจากนี้ กระบวนการพัฒนาชุมชนในทุกขั้นตอนยังมีความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชนอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการนำเทคนิคทางด้านการบริหารงานและการประสานงานมาใช้อีกทางหนึ่ง

ด้วย ซึ่งนับได้ว่ากระบวนการพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่ต้องนำทั้งศาสตร์และศิลปะมาใช้ในการดำเนินการ จึงจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

การพัฒนาชุมชนเป็นสังคมศาสตร์ประยุกต์ที่นำทฤษฎีในสาขาวิชาต่างๆ ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ทฤษฎีเป็นข้ออธิบายหรือคาดคะเนปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง อันเป็นผลมาจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ และยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการคาดคะเนหรือทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ถูกต้องอีกด้วย ส่วนทฤษฎีสังคมศาสตร์เป็นข้ออธิบายหรือคาดคะเนปรากฏการณ์ของบุคคล ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม ทั้งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทฤษฎีสังคมศาสตร์มีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนมาก เพราะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาชุมชน ได้ทุกขั้นตอน ทำให้การพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามที่ต้องการอย่างเห็นผลเป็นรูปธรรม

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีหลายทฤษฎี ทฤษฎีเหล่านี้มีเนื้อหาสาระทั้งที่เป็นไปในทำนองเดียวกันและแตกต่างกันออกไป ทำให้สามารถที่จะเลือกนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนได้หลายแนวทาง คือ ทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงจาก โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมแบบง่าย ๆ ไปเป็นโครงสร้างที่หลากหลายมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ทฤษฎีความล่าช้า ทางวัฒนธรรมมีการรับวัฒนธรรมวัตถุได้เร็วกว่าวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ ทำให้เกิดช่องว่างหรือปัญหาขึ้น ทฤษฎีความก้าวหน้าทางวัฒนธรรมเชื่อว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ ปริมาณการนำพลังงานมาใช้ในสังคมกับประสิทธิภาพของเทคโนโลยีที่นำมาใช้ ทฤษฎีการขึ้นและลงของสังคม ได้เสนอทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ว่ามีทั้งที่เจริญก้าวหน้าและเสื่อมถอยลงจนถึงขั้นสุดเหมือนกับวงจรของสิ่งมีชีวิตหรือมนุษย์เองที่มีการเกิด การเจริญเติบโตตามวัยและสิ้นอายุขัยไปในที่สุด ทฤษฎีว่าด้วยศักยภาพของวิวัฒนาการ มีความเชื่อในการทำนองเดียวกันว่าสังคมและวัฒนธรรมเมื่อเจริญ ก้าวหน้าจนกระทั่งถึงจุดสูงสุดแล้วก็จะเสื่อมถอยลง สังคมที่ด้อยกว่าจะเจริญก้าวหน้ามาแทนที่ ทฤษฎี การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นผลมาจากการแพร่กระจายวัฒนธรรมจากภายนอกมากกว่าการประดิษฐ์คิดค้นในสังคมเอง ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมทำให้ทราบถึงกระบวนการเผยแพร่และกระบวนการรับนวัตกรรมหรือวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ บุคคลที่จะรับระบบสังคม ระบบการสื่อสาร ตัวของนวัตกรรมเอง ระยะเวลาและกระบวนการตัดสินใจ ทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น ได้เสนอแนวทางการพัฒนาเป็นลำดับขั้นตอนว่า จากความล่าช้าและโบราณไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ทฤษฎีฝนหล่นจากฟ้า มุ่งเน้นการพัฒนาที่ผ่าน กลุ่มคนที่มีความพร้อมมากที่สุด ในสังคม เพื่อให้ผ่านกลุ่มคนเหล่านี้ไปสู่กลุ่มคนอื่นๆ แต่ทฤษฎีการกระจายรายได้และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีความเห็น

ที่ตรงกันข้าม คือ ต้อง พัฒนากลุ่มคนที่ด้อยกว่าก่อน เพื่อป้องกันการผูกขาดทางเศรษฐกิจโดยคนเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งมี ลักษณะเช่นเดียวกับทฤษฎีภาวะทันสมัย ที่มุ่งสร้างและกระจายความทันสมัยไปสู่ส่วนต่างๆ ของ

โครงสร้างทางสังคม และทฤษฎีความทันสมัยด้วยการสื่อสารเชื่อว่าการสื่อสารที่ทันสมัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมและวัฒนธรรมก้าวไปสู่ภาวะทันสมัย ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเหล่านี้ต่างล้วนมีประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนทั้งสิ้น เพราะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานและ โครงการ และดำเนินงานพัฒนาชุมชนได้ จึงทำให้การดำเนินงานพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามทฤษฎีดังกล่าวมีเนื้อหาสาระที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น การจะนำทฤษฎีใดไปใช้จึงต้องพิจารณาเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของชุมชนด้วย จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต่างๆ ที่เป็นผลของแนวความคิดการศึกษาและทดลองแบบวิทยาศาสตร์ บางทฤษฎีอาศัยความรู้จากสาขาวิชาเพียงสาขาวิชาเดียว บางทฤษฎีผสมผสานจากหลายสาขาวิชา แต่มีเป้าหมายตรงกันประการหนึ่ง คือ การพัฒนาคนและชุมชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ทุกทฤษฎีต่างก็มีข้อจำกัดของตัวเอง ซึ่งข้อจำกัดที่สำคัญ ได้แก่ มีความเหมาะสมและความสอดคล้องกับบางพื้นที่และบางชุมชน และอาจจะเหมาะสมและสอดคล้องกับเฉพาะช่วงเวลาและเหตุการณ์ในขณะนั้นเท่านั้น ดังนั้น การนำทฤษฎีใดไปใช้จึงต้องควรคำนึงถึงข้อจำกัด นั้นด้วย และประการสำคัญควรปรับปรุงแก้ไขหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพื้นฐานของแต่ละชุมชน จึงจะสามารถช่วยให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์.

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหา

ทฤษฎีการแก้ปัญหาส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากผลงาน เรื่อง นักแก้ปัญหาทั่วไป (general problem solver) ของ Ernest & Newell (1969) และ Newell & Simon (1972) ซึ่งเป็นทฤษฎีการแก้ปัญหามนุษย์ (human problem solving) ในรูปแบบของโปรแกรมที่เป็นสถานการณ์จำลอง ผลงานนี้ช่วยวางรากฐานกระบวนการที่เกี่ยวกับการประมวลสารสนเทศสำหรับศึกษา เรื่อง การแก้ปัญหาหลักการของทฤษฎีนี้คือ พฤติกรรมการแก้ปัญหาประกอบด้วย “วิธีการ-ปลายทาง-วิเคราะห์” ซึ่งเป็นการนำปัญหามาแตกออกเป็นองค์ประกอบหรือเป้าหมายย่อยๆ แล้วจึงจัดการแก้ไขเป้าหมายย่อยๆ เหล่านี้ทีละเรื่อง แนวคิดนี้ตรงกันข้ามกับ Wertheimer (1959) นักจิตวิทยาในกลุ่มทฤษฎีเกสโตลต์ ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการแก้ปัญหาและให้ความสำคัญด้านความเข้าใจเรื่อง โครงสร้างของปัญหา โดย

เชื่อว่าพฤติกรรมในการแก้ปัญหาที่ประสบผลสำเร็จเป็นเพราะบุคคลผู้นั้นสามารถมองเห็น โครงสร้าง โดยรวมทั้งหมดของปัญหา หลักการของทฤษฎีนี้ คือ ผู้เรียนจะต้องได้รับการสนับสนุนให้เกิดการค้นพบ ธรรมชาติของปัญหาหรือประเด็นหัวข้อที่ต้องการแก้ไข สิ่งที่เป็นช่องว่าง ความไม่ลงรอยกัน หรือ สิ่งรบกวนต่างๆ เป็นสิ่งเร้าที่สำคัญต่อการเรียนรู้ การเรียนการสอนจะต้องอยู่บนพื้นฐานของกฎองค์ประกอบ ด้วย ความใกล้ชิด การปกปิด ความคล้ายคลึง และความเรียบง่าย

DeBono (1971 และ 1991) เสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาโดยประยุกต์ใช้วิธีการคิด แบบนอกกรอบ โดยเชื่อว่าปัญหาส่วนใหญ่ต้องการมุมมองที่แตกต่างจึงจะแก้ไขได้สำเร็จ วิธีการที่จะทำได้มุมมองที่แตกต่างเกี่ยวกับปัญหา คือ การแยกปัญหาเป็นส่วนๆ แล้วนำกลับมารวมกลุ่ม เข้าด้วยกัน ในลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิมหรือสุมบางส่วนมารวมกัน หลักการนี้เสนอองค์ประกอบ ในการแก้ปัญหา 4 ประการ คือ 1) ค้นหาความคิดเด่นๆ ที่เป็นหลักในทำความเข้าใจกับปัญหา 2) ค้นหา วิธีการที่แตกต่างออกไปในการมองปัญหา 3) ปลอ่ยวางการคิดแบบยึดติด และ 4) ให้โอกาสตนเอง ในการเปิดรับความคิดอื่นๆ แนวปฏิบัติพื้นฐานในการแก้ปัญหา McNamara (1999) กล่าวว่าวิธีการ แก้ปัญหามีหลากหลายวิธี ไม่มีวิธีการแก้ปัญหาใดที่จะสามารถแก้ปัญหาทุกเรื่องได้ แต่มีแนวปฏิบัติ พื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ โดยต้องมีการฝึกใช้เสียก่อน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย จนสามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติ ขั้นตอนต่างๆ มีดังนี้

1. ระบุปัญหา ขั้นนี้เป็นขั้นที่คนส่วนใหญ่มักจะสับสน กล่าวคือ จะเริ่มด้วยการคิด ว่าสิ่งนั้นเป็นปัญหา แทนที่จะทำความเข้าใจให้ถ่องแท้เสียก่อนว่า ทำไมจึงคิดว่าสิ่งนั้นเป็นปัญหา การระบุปัญหาต้องอาศัยข้อมูลจากตนเองและผู้อื่น ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการตั้งคำถาม อาทิ อะไร คือ สิ่งที่เราเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้คิดว่ามีปัญหาเกิดขึ้น ปัญหาที่ว่ามันเกิดขึ้นที่ไหน เกิดขึ้นอย่างไร เกิดขึ้น เมื่อใด กำลังเกิดขึ้นกับใคร และทำไมจึงเกิดขึ้น จากนั้นให้เขียนอธิบายว่าสิ่งที่กำลังเกิดในขณะนั้น โดยแท้จริงควรจะเป็นอย่างไร ต้องพยายามอธิบายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เขียนอย่างเจาะจง และ ครอบคลุมประเด็นว่า อะไร ที่ไหน อย่างไร กับใคร และทำไม

- 1.1 เมื่อถึงจุดนี้ หากปัญหายังดูเหมือนว่าเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน ควรระบุ ปัญหาให้กระจายออกมาแบบย่อยๆ ลงไปอีก โดยตั้งคำถามซ้ำอย่างเดิม จนกว่าจะได้คำอธิบายสำหรับ ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากพอ

- 1.2 ทำการตรวจสอบว่าความเข้าใจที่มีต่อปัญหาต่างๆ นั้น มีความถูกต้องเพียงใด โดยการหารือกับสมาชิกในกลุ่มหรือบุคคลอื่น

- 1.3 นำปัญหาต่างๆ มาจัดความสำคัญ หากพบว่ามีปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัน จำนวนหลายปัญหา ให้พิจารณาว่าปัญหาใดควรจัดการก่อนปัญหาใดจัดการทีหลัง ทั้งนี้ต้องแยกให้

ชัดเจนระหว่างปัญหาที่มีความสำคัญกับปัญหาที่เป็นเรื่องฉุกเฉิน เพราะปัญหาที่มีความสำคัญเป็นปัญหาที่ต้องจัดการก่อน

1.4 ทำความเข้าใจกับบทบาทของตนเองในปัญหานั้นให้ถูกต้อง เพราะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้บทบาทของผู้อื่น ตัวอย่างเช่น เมื่อตนเองเครียดก็อาจมองว่าผู้อื่นเครียดเช่นเดียวกัน ซึ่งความจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้น

2. มองหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา ในขั้นนี้จำเป็นต้องได้รับข้อมูลนำเข้ามาจากบุคคลอื่นซึ่งรับรู้ปัญหาและจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา การเก็บข้อมูลควรทำเป็นรายบุคคลจะได้ข้อมูลมากกว่า ให้จดบันทึกสิ่งที่เป็นความคิดเห็นของตนเองและสิ่งที่ยืนยันมาจากผู้อื่น จากนั้นเขียนอธิบายสาเหตุของปัญหาในลักษณะที่ว่า อะไรกำลังเกิดขึ้น เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อใดอย่างไร กับใคร และทำไม

3. แจกแจงทางเลือกต่างๆ สำหรับวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหา ในขั้นนี้ควรให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ยกเว้นในกรณีที่ปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องส่วนตัว ให้ระดมสมองเพื่อหาทางเลือกปัญหาเพื่อให้ได้ทางเลือกหลายๆ ทาง แล้วนำมาคัดกรองเพื่อหาแนวคิดที่ดีที่สุด การได้มาซึ่งความคิดที่หลากหลายนั้น ต้องระวังที่จะไม่ตัดสินว่าความคิดเหล่านั้นดีหรือไม่ดี ให้จดบันทึกตามที่ได้ยินมาเท่านั้น ทักษะที่เหมาะสมที่สุดในการจำแนกสาเหตุของปัญหาคือการคิดเชิงระบบ (systems thinking)

4. เลือกวิธีการแก้ปัญหา ในการคัดเลือกวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา ควรพิจารณา ดังนี้

4.1 วิธีการใดที่สามารถแก้ปัญหาได้ในระยะยาว

4.2 วิธีการใดที่มีความเป็นจริงมากที่สุดในการแก้ปัญหาได้สำเร็จ ในขณะที่มีทรัพยากรสำหรับการแก้ปัญหาหรือไม่ จะจัดหามาใช้ได้หรือไม่ มีเวลาเพียงพอที่จะใช้วิธีการนี้หรือไม่

4.3 อะไร คือ ความเสี่ยงของทางเลือกแต่ละวิธี

5. วางแผนนำทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เป็นวิธีที่ดีที่สุดไปปฏิบัติ หรือจัดทำแผนปฏิบัติการ ซึ่งในขั้นนี้มีสิ่งที่จะต้องพิจารณา คือ

5.1 สถานการณ์จะเป็นอย่างไรเมื่อปัญหาได้รับการแก้ไขแล้ว

5.2 มีขั้นตอนอะไรที่จะต้องทำในการนำทางเลือกที่ดีที่สุดไปแก้ปัญหา มีระบบหรือกระบวนการอะไรที่จะต้องเปลี่ยนแปลงบ้าง

5.3 จะรู้ได้อย่างไรว่าขั้นตอนต่างๆ มีการปฏิบัติ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของแผน

5.4 ทรัพยากรอะไรบ้างที่ต้องการ ในประเด็นของบุคลากร เงิน และสิ่งอำนวยความสะดวก

5.5 ต้องใช้เวลานานเท่าใดในการนำวิธีการแก้ปัญหาไปปฏิบัติ ให้เขียนตารางที่แสดงเวลาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด และเวลาที่คาดว่าจะเห็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จปรากฏขึ้น

5.6 ใครคือผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลการปฏิบัติตามแผน

5.7 เขียนคำตอบสำหรับคำถามที่กล่าวมาแล้ว และให้ถือว่าเป็นี่คือแผนปฏิบัติการ

5.8 สื่อสารทำความเข้าใจแผนนี้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการนำแผนไปปฏิบัติ ปัจจัยสำคัญของขั้นตอนนี้คือ การสังเกตและการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง

6. ดูแลควบคุมการปฏิบัติตามแผน โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ซึ่งได้แก่

6.1 เห็นสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามตัวบ่งชี้หรือไม่

6.2 แผนมีการดำเนินงานตามตารางที่กำหนดไว้หรือไม่

6.3 ถ้าแผนไม่ได้ดำเนินไปตามที่คาดหวังไว้ ให้พิจารณาว่า แผนมีความเป็นไปได้จริงหรือไม่ มีทรัพยากรเพียงพอที่จะทำให้แผนสำเร็จตามกำหนดการหรือไม่ ควรมีสิ่งอื่นที่ต้องทำก่อนสิ่งที่กำหนดไว้แต่เดิมในแผนหรือไม่ ควรเปลี่ยนแผนหรือไม่

7. ตรวจสอบว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วหรือไม่ ในขั้นนี้ วิธีหนึ่งที่ดีที่สุดในการตรวจสอบว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วหรือไม่ คือการกลับคืนสู่การปฏิบัติงานตามปกติ แล้วสังเกตสถานการณ์ นอกจากนั้นก็มีประเด็นที่ควรพิจารณาเพิ่มเติม ดังนี้

7.1 ควรมีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเช่นนี้ขึ้นอีก

7.2 อะไรคือบทเรียนที่ได้จากการแก้ปัญหาลักษณะนี้ ในเชิงความรู้ ความเข้าใจ และ/หรือทักษะ

7.3 ควรมีการเขียนบันทึกสั้นๆ ถึงเหตุการณ์เด่น ที่เป็นความสำเร็จในการพยายามแก้ปัญหา และสิ่งที่เป็นผลลัพธ์ที่ได้เรียนรู้ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้อง

แนวปฏิบัติพื้นฐานนี้ มีการพัฒนาเป็นรูปแบบการแก้ปัญหาทั่วไป (general problem solving model) เพื่อใช้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งดำเนินการให้บริการโดยบริษัท Cisco Systems (2002) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) ระบุปัญหาในลักษณะของกลุ่มอาการผิดปกติ หรือสิ่งที่น่าจะเป็นสาเหตุของความผิดปกติ 2) รวบรวมข้อเท็จจริงที่จำเป็นสำหรับการคัดแยกสิ่งที่น่าจะเป็นสาเหตุที่แท้จริงออกมา 3) พิจารณาหาความเป็นไปได้ของการเกิดปัญหาโดยตัดทอนปัญหาที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากข้อเท็จจริงในรายการที่รวบรวมไว้ 4) สร้างแผนปฏิบัติการจากปัญหาที่เหลืออยู่ โดยวางแผนจัดการกับปัญหาเพียงครั้งละตัวแปรเดียว 5) นำแผนไปปฏิบัติ ทีละขั้นตอนอย่างระมัดระวัง พร้อมทั้งตรวจสอบเป็นระยะๆ ว่าอาการผิดปกติหายไปหรือไม่ 6) เมื่อเปลี่ยนตัวแปรที่ทำการแก้ไข ให้เก็บผลลัพธ์ของแต่ละครั้ง เพื่อคัดแยกว่าสิ่งใดที่เป็นและไม่ใช่ปัญหา และ 7) วิเคราะห์ผลเพื่อ

ตรวจสอบว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วหรือไม่ ถ้าใช่ก็แสดงว่ากระบวนการแก้ไขสำเร็จเรียบร้อยแล้ว

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคณะกรรมการชุมชน

ตามระเบียบเทศบาลนครหาดใหญ่ว่าด้วยการบริหารชุมชน พ.ศ.2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2552 ได้ให้ความหมายของ **คณะกรรมการชุมชน** ไว้ว่า หมายถึง ตัวแทนของประชาชนในเขตชุมชนนั้นๆ ที่ประธานชุมชนเสนอแต่งตั้งโดยได้รับประกาศแต่งตั้งจากเทศบาลนครหาดใหญ่ และเป็นคณะกรรมการที่อยู่ภายใต้การควบคุมส่งเสริมและประสานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ด้วยวิธีการแบบประชาธิปไตยโดยส่วน **ประธานชุมชน** หมายถึง ประธานคณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจากนายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่ และได้ประกาศแต่งตั้งโดยเทศบาลนครหาดใหญ่

วัตถุประสงค์ของคณะกรรมการชุมชนมี ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พัฒนาตนเอง และชุมชนตลอดถึงสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น
2. เพื่อสร้างระเบียบวินัยในการพัฒนาพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนให้รู้จักการบริหารบุคคลและสถานที่ที่ตนอาศัยอยู่ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีในสังคม
3. เพื่อส่งเสริมการให้มีการปกครองตนเอง ส่งเสริมการเมืองค์กรที่เป็นตัวแทนของชุมชนสำหรับประสานงานหน่วยราชการหรือเอกชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย

กรรมการชุมชนของเทศบาลนคร

ประธานชุมชนมาจากบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้ง โดยตรงจากประชาชนในชุมชน หรือจากการสรรหาหรือจากวิธีการอื่นใดที่เทศบาลกำหนด และให้มีอำนาจพิจารณาคัดเลือกบุคคลในชุมชนที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามระเบียบนี้ เพื่อเสนอเทศบาลประกาศแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการชุมชน มีจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน

ให้นายกเทศมนตรีแต่งตั้งกรรมการบริหารชุมชน เพื่อทำหน้าที่บริหารชุมชนตามระเบียบนี้ ผู้ที่จะสมัครเป็นกรรมการชุมชนหรือได้รับการเสนอชื่อจากการสรรหา เพื่อเป็นกรรมการชุมชน ต้องมีคุณสมบัติ คือ

1. มีสัญชาติไทย
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ

3. อยู่อาศัยในชุมชนนั้นและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี

4. อ่านและเขียนหนังสือไทยได้ดี

5. เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

6. เป็นผู้เสียสละ ประกอบอาชีพสุจริต มีความรับผิดชอบ อุทิศตนเพื่อส่วนรวม ไม่แสวงหาผลประโยชน์ใดๆ เพื่อตนและผู้อื่นโดยมิชอบ

7. ไม่เป็นผู้ทุพพลภาพ วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ

8. ไม่เป็นภิกษุ นักพรต นักบวช

9. ไม่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษร้ายแรง หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

คณะกรรมการชุมชนให้ประกอบด้วยตำแหน่งต่างๆ ดังนี้

1. ประธานกรรมการชุมชน

2. รองประธานกรรมการชุมชน

3. เลขานุการ

4. เภรัญญิก

5. นายทะเบียนและพัสดุ

6. หัวหน้าฝ่ายสาธารณสุข

7. หัวหน้าฝ่ายศึกษาและวัฒนธรรม

8. หัวหน้าฝ่ายปกครอง

9. หัวหน้าฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย

10. หัวหน้าฝ่ายพัฒนา

11. หัวหน้าฝ่ายคลัง

12. หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม

13. หัวหน้าฝ่ายอื่นๆ ตามมติคณะกรรมการชุมชน

ให้ประธานกรรมการชุมชนลงนามแต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการชุมชน ตามจำนวน ที่เห็นสมควรแล้วแจ้งรายชื่อที่อยู่ต่อนายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่ต่อไป

คณะกรรมการบริหารชุมชนอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี นับแต่วันที่นายกเทศมนตรี แต่งตั้งและพ้นจากตำแหน่งในกรณีต่อไปนี้

1. ตาย

2. ได้รับอนุญาตให้ลาออกโดยยื่นใบลาออกเป็นหนังสือต่อนายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่

3. ไม่อยู่ในชุมชนเป็นเวลา 3 เดือนติดต่อกัน
4. คณะกรรมการชุมชนมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการที่อยู่ในตำแหน่งขณะนั้น
5. ต้องโทษจำคุกเกิน 1 เดือน เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
6. ประพฤติตนเสื่อมเสีย และนายกเทศมนตรีสอบสวนแล้วมีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง
7. ไม่สนองนโยบายของเทศบาลที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของสังคม จนทำให้เกิดความเสียหายแก่ชุมชน กรรมการแต่ละฝ่ายมีวาระการดำรงตำแหน่งเหมือนกรรมการบริหาร และในกรณีให้มีการรับสมัครเลือกตั้ง หากไม่มีผู้สมัครจนพ้นกำหนดเวลาตามประกาศแล้ว ให้พิจารณาแต่งตั้งผู้มีความเหมาะสมก็ได้ กรณีคณะกรรมการบริหารชุมชนครบวาระลง ให้คณะกรรมการชุมชนชุดนั้นอยู่รักษาการจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารชุดใหม่ แต่หากกรรมการบริหารคนใดถึงแก่ความตายให้เทศบาลนครหาดใหญ่ จัดให้มีการเลือกตั้งหรือสรรหาแทนให้ครบตำแหน่งที่ว่างลงภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง แต่กรรมการที่ได้รับตำแหน่งเข้ามาใหม่ อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนรับตำแหน่งแทน เว้นแต่ตำแหน่งว่างลงก่อนครบวาระไม่ถึง 90 วัน จะไม่จัดให้มีการเลือกตั้งหรือสรรหาแทนตำแหน่งที่ว่างลงก็ได้

เมื่อตำแหน่งประธานชุมชนว่างลงวันแต่ออกตามวาระ ให้มีการเลือกตั้งหรือสรรหาใหม่แทนภายใน 60 วัน และกรณีดังกล่าวให้รองประธานรักษาการไปพลางก่อน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานคนใหม่กรรมการบริหารชุมชนมีบทบาท ดังนี้

1. บริหารและจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน
2. ช่วยเหลือในการพัฒนาตามที่เทศบาลนครมอบหมาย
3. สร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิก
4. ส่งเสริมวัฒนธรรม ศีลธรรมและประเพณีอันดีงาม แต่ทั้งนี้จะขัดหรือแย้งระเบียบข้อบังคับหรือเทศบัญญัติหรือกฎหมายอื่นๆ ไม่ได้
5. เผยแพร่ผลงาน
6. ติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยราชการ และเป็นตัวแทนของชุมชนในการประสานงานกับราชการ เอกชนและชุมชนอื่นๆ ในเขตเทศบาล

เมื่อคณะกรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่ง ให้ทำการมอบหมายการทำงานในหน้าที่แก่คณะกรรมการบริหารชุดใหม่ที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นใหม่ โดยทำบัญชีการทำงานในหน้าที่เป็นหลักฐานภายใน 15 วัน นับแต่พ้นจากตำแหน่ง และให้เลขานุการ เจริญญิก และนายยะเบียน และพัสดุ จัดทำ

บัญชีการงานในหน้าที่ของตน มอบแต่ผู้ดำรงตำแหน่งเดียวกันของกรรมการชุดใหม่ภายใน 7 วัน ให้เทศบาลนครหาดใหญ่จัดทำบัตรประจำตัวกรรมการบริหารและกรรมการฝ่ายอื่นเพื่อเป็นหลักฐาน

ประธานกรรมการชุมชน มีหน้าที่

1. เป็นประธานในที่ประชุมการบริหาร
2. เป็นตัวแทนของกรรมการบริหาร
3. ควบคุมการดำเนินงานกิจกรรมของชุมชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบริหาร

ชุมชน

4. รับผิดชอบในการส่งมอบการงาน บัญชี เอกสาร และทะเบียนต่างๆ ตลอดจนทรัพย์สินทั้งสิ้นของชุมชน

รองประธานกรรมการ มีหน้าที่ รับผิดชอบต่อกระทำการแทนประธานกรรมการ เมื่อประธานกรรมการไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

เลขานุการ มีหน้าที่

1. นัดประชุมกรรมการรับผิดชอบงานสารบัญและรักษาเอกสารของคณะกรรมการบริหาร

2. บันทึกการประชุมและส่งรายงานแก่ผู้เกี่ยวข้อง ประสานงาน ประเมินผลการปฏิบัติงาน

3. หน้าที่อื่นใดอันประธานมอบหมาย

เหรียญก มีหน้าที่

1. ทำบัญชีรับจ่ายและบัญชีทรัพย์สินของงานบริหารชุมชนให้เป็นปัจจุบันเสมอ

2. เก็บรักษาเงินสด จำนวนไม่เกิน 3,000 บาท (สามพันบาทถ้วน) และทรัพย์สินอื่นที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ

3. แสดงบัญชีรับจ่ายต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหารอย่างน้อยเดือนละครั้ง และหน้าที่อื่นอันประธานมอบหมาย

นายทะเบียน และพัสดุ มีหน้าที่จัดทำทะเบียนสมาชิกชุมชนให้เป็นปัจจุบันเสมอ

5. แนวคิดเกี่ยวกับเทศบาล

การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาลนั้นเป็นไปตามบทพระราชบัญญัติของพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแบ่งประเภทของเทศบาลออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะ โดยระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย
2. เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของศาลากลาง หรือมีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่น
3. เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานของเทศบาลนคร

1. สภาเทศบาลนคร ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน จำนวน 24 คน
2. นายกเทศมนตรีนคร เทศบาลนครนายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และนายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาเทศบาลได้ไม่เกิน 4 คน และนายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งที่ปรึกษานายกเทศมนตรีและเลขานุการนายกเทศมนตรี โดยแต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกิน 5 คน ซึ่งนายกเทศมนตรีทำหน้าที่กำหนดนโยบาย รับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ เทศบัญญัติและนโยบาย สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่น

เทศบาลนครมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

มาตรา 57 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้

- (1) กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 53
- (2) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- (3) กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
- (4) การควบคุมสุขลักษณะและอนามัยในร้านจำหน่ายอาหาร โรงมหรสพ และสถานบริการอื่น
- (5) จัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม
- (6) จัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
- (7) การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง

(8) การส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว

มาตรา 57 เทศบาลนครอาจจัดทำกิจการอื่น ๆ ตามมาตรา 54 ได้

การจัดองค์กรการบริหารงานของเทศบาลนคร แบ่งเป็นส่วนราชการดังต่อไปนี้

(1) สำนักปลัดเทศบาล จัดแบ่งส่วนงานภายใน ดังนี้

1. ฝ่ายอำนวยการ

- 1.1 งานการเจ้าหน้าที่
- 1.2 งานควบคุมเทศพาณิชย์
- 1.3 งานส่งเสริมการท่องเที่ยว

2. ฝ่ายปกครอง

- 2.1 งานทะเบียนราษฎรและบัตร
- 2.2 งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 2.3 งานรักษาความสงบเรียบร้อย

3. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

- 3.1 งานธุรการ
- 3.2 งานสารบรรณ
- 3.3 งานเลขานุการผู้บริหาร
- 3.4 งานรัฐพิธี

(2) สำนักงานคลัง จัดแบ่งส่วนราชการภายในออกเป็น ดังนี้

1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

- 1.1 งานสารบรรณ
- 1.2 งานดูแลรักษา จัดเตรียมและให้บริการเรื่องสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ติดต่อ

และอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ

- 1.3 งานสาธารณสุขของเทศบาล และหน่วยงานต่างๆ ที่ขอช่วยเหลือ
- 1.4 งานตรวจสอบแสดงรายการเกี่ยวกับเอกสารสำคัญของทางราชการ
- 1.5 งานรักษาความสะอาด และรักษาความปลอดภัยของสถานที่ราชการ
- 1.6 งานขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญจักรพรรดิมาลา และ

ผู้ทำคุณประโยชน์

- 1.7 งานจัดทำคำสั่งและประกาศของเทศบาล
- 1.8 งานรับเรื่องราวร้องทุกข์ ร้องเรียน

- เป็นพิเศษ
- 1.9 งานพิจารณาขึ้นเงินเดือนพนักงาน ลูกจ้าง และการให้บำเหน็จความชอบ
 - 1.10 งานลาพักผ่อนประจำปี และการลาอื่นๆ
 - 1.11 งานสวัสดิการของกอง หรือฝ่าย
 - 1.12 งานประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับรายได้ และแนะนำอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
- ประชาชน
2. ส่วนบริหารการคลัง มีหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติงานหน้าที่ของฝ่ายพัสดุและทรัพย์สิน ฝ่ายการเงินและบัญชี ฝ่ายสถิติการคลัง
 3. ฝ่ายพัสดุและทรัพย์สิน
 - 3.1 งานการซื้อและการจ้าง
 - 3.2 งานจัดทำทะเบียนพัสดุ
 - 3.3 งานซ่อมบำรุงและบำรุงรักษา
 4. ฝ่ายการเงินและบัญชี
 - 4.1 งานการรับเงิน
 - 4.2 งานตรวจสอบการเบิกจ่ายเงิน
 - 4.3 งานควบคุมจัดทำทะเบียนคุมรายจ่ายตามงบประมาณ
 - 4.4 งานการจัดทำรายงานจัดทำเช็ค
 - 4.5 งานจ่ายเงินและตรวจสอบหลักฐานใบสำคัญคู่จ่ายและการจัดเก็บเอกสารการเบิกจ่ายเงิน
 - 4.6 งานการจัดทำบัญชีและทะเบียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 4.7 งานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย
 5. ฝ่ายสถิติการคลัง
 - 5.1 งานจัดทำสถิติการรับ-จ่ายเงิน
 - (1) งานจัดทำสถิติรายรับและรายจ่ายจริง ประจำปีงบประมาณ
 - (2) งานจัดทำประมาณการรายรับและรายจ่ายประจำปีงบประมาณ
 - (3) งานจัดทำสถิติการรับและจ่ายเงินนอกงบประมาณ
 - (4) จัดทำสถิติเกี่ยวกับการรับและการจ่ายเงินสะสม
 - (5) จัดทำสถิติเกี่ยวกับการรับและจ่ายเงินอุดหนุน
 - (6) จัดทำสถิติรายรับและรายจ่ายเกี่ยวกับงบประมาณเฉพาะการ

(7) การรายงานสถิติการคลังประจำปี และการให้บริการข้อมูลทางด้าน
สถิติการคลัง

(8) งานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

6. ส่วนพัฒนารายได้ มีหน้าที่ควบคุมดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานหน้าที่ของ
ฝ่ายพัฒนารายได้ งานเร่งรัดรายได้

7. ฝ่ายพัฒนารายได้

7.1 งานพัฒนารายได้

7.2 งานเร่งรัดรายได้

8. ฝ่ายผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

8.1 งานจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สิน

8.2 งานพัฒนากิจการพาณิชย์

8.3 งานจัดระเบียบจอดยานยนต์

9. ฝ่ายแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

9.1 งานแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

9.2 งานบริการข้อมูลแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

(3) สำนักงานช่าง จัดแบ่งส่วนราชการภายในออกเป็น ดังนี้

1. ส่วนควบคุมอาคารและผังเมือง

1.1 ฝ่ายควบคุมอาคาร

1.2 ฝ่ายผังเมือง

1.3 งานธุรการ

2. ส่วนควบคุมการก่อสร้าง

2.1 ฝ่ายวิศวกรรมโยธา

2.2 ฝ่ายสถาปัตยกรรม

2.3 งานธุรการ

3. ส่วนการโยธา

3.1 ฝ่ายสาธารณูปโภค

3.2 ฝ่ายสวนสาธารณะ

3.3 ฝ่ายศูนย์เครื่องจักรกล

3.4 ฝ่ายวิศวกรรมจราจร

3.5 งานธุรการ

4. ส่วนช่างสาขาภิบาล

4.1 ฝ่ายจัดการสภาพแวดล้อม ด้านวัสดุใช้แล้ว

4.2 ฝ่ายจัดการคุณภาพน้ำ

4.3 ฝ่ายจัดการระบบระบายน้ำ

4.4 ฝ่ายจัดการคุณภาพ อากาศ และเสียง

4.5 งานธุรการ

4.6 งานการเงินและบัญชี

5. งานธุรการ (ของสำนักงานช่าง)

6. งานการเงินและบัญชี

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้ได้ภาพที่ชัดเจนที่เกี่ยวกับผู้นำชุมชน จึงขอนำผลการศึกษาวิจัยของผู้วิจัยที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้นำชุมชน มาเสนอไว้เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

เสน่ห์ นวลลออ (2541: 25) ศึกษาสถานภาพและบทบาทหมูนเวียนของคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) ศึกษากรณีอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี พบว่า บทบาท คปต. ในด้านอุดมคติ บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่รับรู้ มีความสอดคล้องกันและเพื่อพิจารณาพร้อมกับสถานภาพก็พบว่า โดยภาพรวม บทบาทและสถานภาพมีความสอดคล้องเช่นเดียวกัน แต่มีบทบาทรองบางประเด็นที่ คปต. แสดงบทบาทเกินกว่าสถานภาพที่กำหนด

ชูเกียรติ เปี่ยมศรี (2542: 45) ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองระยอง จังหวัดระยอง พบว่าคณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนย่อยในระดับปานกลาง และอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนย่อย และการได้รับข่าวสารข้อมูล เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย ส่วนความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนย่อยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย

นวรรตน์ เป้าบุญสม (2545: 15) ได้ทำการศึกษา เรื่อง บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน ศึกษากรณี เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี พบว่า แรงจูงใจในการเข้ามาเป็นคณะกรรมการต้องการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเจริญทัดเทียมกับชุมชนอื่น ซึ่งบุคคลที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการจะมีฐานะดี เป็นที่ยอมรับและเป็นผู้ตระหนักในหน้าที่ของตนเอง

แต่ในแง่ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ยังไม่มีความเหมาะสมโดยยังขาดความชัดเจนของแผนการปฏิบัติงาน เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ให้ประชาชนได้รับทราบในการดำเนินงานของชุมชนยังไม่ชัดเจนและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การให้ความช่วยเหลือของเทศบาลยังขาดในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งไม่เพียงพอ และขาดความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้นโยบายการพัฒนาชุมชนยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาชุมชน ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานรวมไปถึงปัญหาด้านงบประมาณสำหรับการพัฒนาชุมชน ปัญหาความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่อยู่ในระดับน้อยมาก เพราะประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการเสียสละให้กับส่วนรวม

กรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัย

การศึกษา บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวความคิด ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ
2. อายุ
3. ศาสนา
4. ระดับการศึกษา
5. สถานภาพสมรส
6. อาชีพ
7. รายได้
8. ตำแหน่ง

บทบาทของคณะกรรมการ
ชุมชนที่มีต่อการพัฒนา
ชุมชนในเขตเทศบาล
นครหาดใหญ่

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยดำเนินการทำวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ คณะกรรมการชุมชนทั้ง 102 ชุมชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ 102 ชุมชน ๆ ละ 14 คน เป็นจำนวนกรรมการชุมชนทั้งหมด 1,428 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 306 คน

แบบแผนการวิจัย

การศึกษาวิจัยในคั้งนี้ มีวิธีดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (documentary research) เป็นการศึกษา รวบรวม ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่โดยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย หรือ เอกสารคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนกับการปฏิบัติหน้าที่ ว่าด้วยกรรมการชุมชน พ.ศ.2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ.2552
2. การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยการพิจารณาจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดเป็นแบบสอบถาม มีคำถาม 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้และตำแหน่ง

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อวัดระดับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อเทศบาล นครหาดใหญ่ โดยกำหนดเกณฑ์เพื่อวัดระดับของบทบาทของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีแบบลักษณะ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 = ปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด
- 4 = ปฏิบัติหน้าที่มาก
- 3 = ปฏิบัติหน้าที่ปานกลาง
- 2 = ปฏิบัติหน้าที่น้อย
- 1 = ปฏิบัติหน้าที่น้อยมาก หรือ ไม่มีเลย

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางไขปัญหาเกี่ยวกับบทบาท ของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาชุมชน

จากระดับบทบาททั้ง 5 ระดับ ผู้ศึกษาได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการแปลความหมาย ของระดับบทบาทเป็น 3 ระดับ โดยนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาจัดกลุ่มเพื่อแบ่งเป็น 3 ระดับ ตามเกณฑ์ การแปล ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5-1}{3}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = 1.33$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว กำหนดให้ช่วงคะแนนห่างกันเท่ากับ 1.33

คะแนน 1.00-2.33	หมายถึง	มีบทบาทอยู่ในระดับน้อย
คะแนน 2.34-3.66	หมายถึง	มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน 3.67-5.00	หมายถึง	มีบทบาทอยู่ในระดับมาก

การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

การทดสอบความเที่ยงตรง โดยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปเสนออาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์เป็นผู้ตรวจสอบแล้วนำไปทดลองใช้กับคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครสงขลาแล้วนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการของครอนบัค พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. โดยการประสานงานกับประธานชุมชนแต่ละชุมชนเพื่อให้กรรมการชุมชนตอบแบบสอบถามในประชุมประจำเดือน
2. ในกรณีที่ผู้ประชุมมาไม่ครบองค์ประชุมจะฝากให้ประธานชุมชนเป็นผู้ช่วยส่งให้กรรมการช่วยกรอกข้อมูลและนัดมารับด้วยตนเอง ภายใน 5 วัน
3. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของคำตอบในแบบสอบถามทุกชุด
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

ข้อมูลตอนที่หนึ่งเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในตอนหนึ่งที่ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพทางการสมรส อาชีพ รายได้และตำแหน่ง ใช้สถิติค่าความถี่และค่าร้อยละ

ข้อมูลตอนที่สองเกี่ยวกับบทบาทของการพัฒนาชุมชน ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามตัวแปรในการศึกษาโดยใช้สถิติ t – test, F – test หากพบความแตกต่างทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe

วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับบทบาทของ คณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ตอนที่ 2 บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนคร หาดใหญ่ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนจำแนกตามตัวแปรในการศึกษา

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาที่มีต่อการพัฒนาเทศบาลนคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ตาราง 1 จำนวน ร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	87	28.4
	หญิง	219	71.6
อายุ	ไม่เกิน 30 ปี	9	2.9
	31-40 ปี	40	13.1
	41-50 ปี	89	29.1
	51-60 ปี	104	34.0
	61 ปี ขึ้นไป	64	20.9
ศาสนา	พุทธ	273	89.2
	อิสลาม	28	9.2
	คริสต์	5	1.6

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา (ป. 4 – ป. 7)	120	39.2
มัธยมศึกษา (ม.3, ม.ศ.3, ม.6, ม.ศ.5)	84	27.5
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช., ปวส.)	66	21.6
ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า	36	11.8
สถานภาพสมรส		
โสด	49	16.0
สมรส	200	65.4
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	57	18.6
อาชีพ		
เกษตรกรกรรม (ทำสวนยาง, ทำสวนผลไม้, ทำนา, ทำไร่, เลี้ยงสัตว์)	7	2.3
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	169	55.2
รับจ้าง	59	19.3
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ	7	2.3
อื่นๆ	64	20.9
รายได้ต่อเดือน		
ไม่เกิน 5,000 บาท	82	26.8
5,001 – 10,000 บาท	122	39.9
10,001 – 20,000 บาท	64	20.9
20,001 ขึ้นไป	38	12.4
การดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน		
ประธานกรรมการชุมชน	14	4.6
รองประธานกรรมการชุมชน	34	11.1
กรรมการ	183	59.8
อื่นๆ	75	24.5
รวม	306	100.00

จากตาราง 1 ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษา จำแนกตามตัวแปรในการศึกษา ดังนี้
เพศ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 71.6 เป็นเพศหญิง และเป็นเพศชาย ร้อยละ 28.4

อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมา คือ 41-50 ปี 61 ปีขึ้นไป 31-40 ปี และไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.1, 20.9, 13.1, 2.9 ตามลำดับ

ศาสนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 89.2 นับถือศาสนาพุทธ ส่วนที่เหลือ นับถือศาสนาอิสลาม และคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 9.2, 1.6 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาสูงสุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป. 4 – ป. 7) คิดเป็นร้อยละ 39.2 รองลงมาคือ มัธยมศึกษา (ม.3, ม.ศ.3, ม.6, ม.ศ.5) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช., ปวส.) ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 27.5, 21.6, 11.8 ตามลำดับ

สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หรือร้อยละ 65.4 มีสถานภาพสมรสแล้ว ที่เหลือมีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ และ โสด คิดเป็นร้อยละ 18.6, 16.0 ตามลำดับ

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 55.2 ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รองลงมา คือ อาชีพอื่นๆ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 20.9, 19.3 ตามลำดับ ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม (ทำสวนยาง, ทำสวนผลไม้, ทำนา, ทำไร่, เลี้ยงสัตว์) และข้าราชการ/พนักงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ อยู่ในสัดส่วนที่เท่ากันคือร้อยละ 2.3

รายได้ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.9 รองลงมา คือ ไม่เกิน 5,000 บาท 10,001 – 20,000 บาท และ 20,001 บาทขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 26.8, 20.9, 12.4 ตามลำดับ

การดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 59.8 ดำรงตำแหน่งกรรมการ รองลงมา คือ ตำแหน่งอื่นๆ รองประธานกรรมการชุมชนและประธานกรรมการชุมชน คิดเป็นร้อยละ 24.5, 11.1, 4.6 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 บทบาทคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

ลำดับ	บทบาทของคณะกรรมการชุมชน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความหมาย
1.	สร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิก (กรรมการชุมชน หรือประชาชนในชุมชน)	3.58	1.00	ปานกลาง
2.	ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม และประเพณีอันดีงาม	3.50	1.00	ปานกลาง
3.	ช่วยเหลือในการพัฒนาตามที่เทศบาลนครหาดใหญ่มอบหมาย	3.49	.95	ปานกลาง
4.	เป็นตัวแทนของชุมชนในการประสานงานกับราชการ เอกชน หรือชุมชนอื่นในเทศบาลนครหาดใหญ่	3.39	.91	ปานกลาง
5.	ติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยราชการ	3.37	.90	ปานกลาง
6.	บริหารและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของชุมชน	3.32	.89	ปานกลาง
7.	เผยแพร่ผลงานของหน่วยราชการ	3.31	.98	ปานกลาง
ภาพรวม		3.42	.77	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่าโดยภาพรวมคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.42 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .77) เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อคำถาม พบว่ามีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางในทุกข้อคำถามเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ (1) สร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิก (กรรมการชุมชน หรือประชาชนในชุมชน) (2) ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม และประเพณีอันดีงาม และ (3) ช่วยเหลือในการพัฒนาตามที่เทศบาลนครหาดใหญ่มอบหมาย ตามลำดับ

**ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน
จำแนกตามตัวแปรในการศึกษา**

**ตาราง 3 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน
จำแนกตามตัวแปรเพศ**

ตัวแปร	เพศชาย		เพศหญิง		t	p
	(n = 87 คน)		(n = 219 คน)			
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
บทบาทของคณะกรรมการชุมชน ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	3.51	.78	3.39	.77	1.16	.243

จากตาราง 3 พบว่าโดยภาพรวมคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่เพศชาย และหญิงมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = .243$)

**ตาราง 4 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน
จำแนกตามตัวแปรอายุ**

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
บทบาทของ	ระหว่างกลุ่ม	2.732	3	.911	1.534	.206
คณะกรรมการชุมชนที่	ภายในกลุ่ม	179.261	302	.594		
มีต่อการพัฒนาชุมชน	รวม	181.993	305			

จากตาราง 4 พบว่าโดยภาพรวมคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีอายุต่างกัน คือ ไม่เกิน 40 ปี 41-50 ปี 51-60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = .206$)

ตาราง 5 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน
จำแนกตามตัวแปรการนับถือศาสนา

ตัวแปร	พุทธ		อิสลาม/คริสต์		t	p
	(n= คน)		(n= คน)			
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
บทบาทของคณะกรรมการชุมชน ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	3.37	.75	3.89	.80	-3.76	.000

จากตาราง 5 พบว่าโดยภาพรวมคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่นับถือศาสนาอิสลาม/คริสต์ มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนมากกว่ากลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = .000$)

ตาราง 6 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน
จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษา

ตัวแปร	แหล่ง ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
บทบาทของ	ระหว่างกลุ่ม	1.773	3	.591	.990	.398
คณะกรรมการชุมชนที่	ภายในกลุ่ม	180.221	302	.597		
มีต่อการพัฒนาชุมชน	รวม	181.993	305			

จากตาราง 6 พบว่าโดยภาพรวมคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = .398$)

ตาราง 7 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน
จำแนกตามตัวแปรสถานภาพ

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
บทบาทของ	ระหว่างกลุ่ม	5.130	2	2.565	4.394	.013
คณะกรรมการชุมชนที่	ภายในกลุ่ม	176.863	303	.584		
มีต่อการพัฒนาชุมชน	รวม	181.993	305			

จากตาราง 7 พบว่าโดยภาพรวมคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีสถานภาพต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = .013$) เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe พบว่าคณะกรรมการที่มีสถานภาพสมรสแล้วมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนสูงกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = .035$) ดังตาราง 8

ตาราง 8 การเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ ที่ต่อการพัฒนาชุมชนจำแนกตามตัวแปรสถานภาพ

สถานภาพ	โสด (n = 49 คน)	สมรส (n = 200 คน)	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ (n = 57 คน)
โสด ($\bar{X} = 3.28$)	-	-.234 ($p = .159$)	.064 ($p = .910$)
สมรส ($\bar{X} = 3.52$)		-	.299 ($p = .035$)
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ($\bar{X} = 3.22$)			-

จากตาราง 8 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบว่า คณะกรรมการชุมชนที่มีสถานภาพสมรสกับหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 9 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน
จำแนกตามตัวแปรอาชีพ

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
บทบาทของ	ระหว่างกลุ่ม	4.229	4	1.057	1.790	.131
คณะกรรมการชุมชนที่	ภายในกลุ่ม	177.764	301	.591		
มีต่อการพัฒนาชุมชน	รวม	181.993	305			

จากตาราง 9 พบว่าโดยภาพรวมคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีอาชีพต่างกัน คือ เกษตรกรรม ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รับจ้างข้าราชการ/พนักงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ และอาชีพอื่นๆ มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = .131$)

ตาราง 10 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน
จำแนกตามตัวแปรรายได้

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
บทบาทของ	ระหว่างกลุ่ม	1.716	3	.572	.958	.413
คณะกรรมการชุมชนที่	ภายในกลุ่ม	180.277	302	.597		
มีต่อการพัฒนาชุมชน	รวม	181.993	305			

จากตาราง 10 พบว่าโดยภาพรวมคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีรายได้ต่างกัน คือ ไม่เกิน 5,000 บาท 5,001 – 10,000 บาท 10,001 – 20,000 บาท และ 20,001 ขึ้นไป มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = .413$)

ตาราง 11 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน
จำแนกตามตัวแปรตำแหน่ง

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
บทบาทของ	ระหว่างกลุ่ม	8.207	3	2.736	4.754	.003
คณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน	ภายในกลุ่ม	173.786	302	.575		
	รวม	181.993	305			

จากตาราง 11 พบว่าโดยภาพรวมคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่ดำรงตำแหน่งต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = .003$) เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe พบว่ารองประธานกรรมการชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนมากกว่ากลุ่มที่ดำรงตำแหน่งอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = .005$) ดังตาราง 12

ตาราง 12 การเปรียบเทียบรายคู่ บทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ ที่ต่อการพัฒนาชุมชนจำแนกตามตัวแปรตำแหน่ง

ตำแหน่ง	ประธานกรรมการชุมชน (n = 14 คน)	รองประธานกรรมการชุมชน (n = 34 คน)	กรรมการ (n = 183 คน)	อื่นๆ (n = 75 คน)
ประธานกรรมการชุมชน ($\bar{X} = 3.56$)	-	-.195 ($p = .883$)	.113 ($p = .961$)	.370 ($p = .422$)
รองประธานกรรมการชุมชน ($\bar{X} = 3.76$)		-	.309 ($p = .193$)	.565 ($p = .005$)
กรรมการ ($\bar{X} = 3.45$)			-	.256 ($p = .109$)
อื่นๆ ($\bar{X} = 3.19$)				-

จากตาราง 12 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe พบว่า ผู้ที่ดำรงตำแหน่งรองประธานกรรมการกับอื่นๆ มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

ข้อ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1.	บริหารและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาของชุมชน มีปัญหา	
1.1	ไม่มีสถานที่ทำกิจกรรม	1. เพิ่มพื้นที่แก่ชุมชนในการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม
1.2	การรักษาความสะอาด	2. เพิ่มถังขยะ ล้างตลาด
1.3	ยุ้งฉาง หนู ขยะ	3. รมรงค์ให้คนในชุมชนรู้จักการคัดแยก ขยะ และการใช้ถุงดำในการใส่ขยะและ มัดปากถังก่อนทิ้งลงถังขยะเทศบาล
1.4	ปัญหายาเสพติด	4. ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแก่เยาวชนและ ประชาชนในชุมชนให้ทั่วถึง
1.5	แม่ค้าขายสินค้าไม่เป็นระเบียบ	5. จัดสถานที่ให้มีการค้าขายที่เป็นที่ เป็นทาง
1.6	ปัญหาการระบายน้ำไม่ไหล	6. ประสานกับทางเทศบาลหรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทราบ
1.7	ตัดต้นไม้	7. อยากให้สอบถามความคิดเห็นคนใน ชุมชน
1.8	ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร	8. เพราะขาดการประชาสัมพันธ์ ดังนั้น กรรมการต้องประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง
1.9	ความไม่เข้าใจของประชาชน	9. อธิบายหรือชี้แจงในสิ่งที่ประชาชนยังไม่ เข้าใจ
1.10	ความสามัคคีระหว่างคนในชุมชน และคณะกรรมการชุมชน	10. จัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมมากขึ้น
2.	ช่วยเหลือในการพัฒนาตามที่เทศบาลนคร หาดใหญ่มอบหมาย มีปัญหา	
2.1	เจ้าหน้าที่เทศบาลไม่เพียงพอ	1. ร่วมกันเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่
2.2	ให้ความร่วมมือน้อย ทำงาน ไม่ต่อเนื่อง	2. จูงใจให้เห็นความสำคัญการร่วมกิจกรรม ตามบทบาทหน้าที่
2.3	สุนัข แมว ขี้เย็บขยะ ทำให้สกปรก	3. คัดแยกขยะให้ถูกต้อง ถังขยะมีฝาปิด มิดชิด

ข้อ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
2.4	ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	4. ทางเทศบาลต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้และปฏิบัติที่ถูกต้อง
2.6	น้ำท่วม	6. ช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่ช่วยตัวเองไม่ได้ เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ
2.7	การทำงานมีความล่าช้า	7. การทำงานต้องมีระบบที่ดีและเข้าถึงปัญหา
3.	สร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิก (กรรมการชุมชน หรือประชาชนในชุมชน) มีปัญหา	
3.1	ไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์	1. หน่วยราชการควรประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงตัวประชาชน โดยผ่านคณะกรรมการชุมชน ส่ววิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์
3.2	ความคิดเห็นที่แตกต่างในด้าน การปฏิบัติงาน มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก	2. อธิบายเหตุและผลในเรื่องของงานที่ชุมชนได้รับ ไม่เน้นการเมืองหรือพรรคพวก
3.3	การให้ความร่วมมือของคนในชุมชน	3. จัดกิจกรรมให้ทุกคนมีส่วนร่วม
4.	ส่งเสริมวัฒนธรรม ศีลธรรม และประเพณี อันดีงามมีปัญหา	
4.1	ในชุมชนอยู่กันหลากหลายศาสนา ดูแลไม่ทั่วถึง	1. หลอมละลายและส่งเสริมตามกรณี
4.2	ความแตกต่างในด้านศาสนา	2. ส่งเสริมวัฒนธรรม ศีลธรรม และประเพณีของแต่ละศาสนา ไม่มีการต่อต้านหรือแบ่งแยก
4.3	งบประมาณน้อยเกินไป	4. เพิ่มงบประมาณในส่วนนี้ให้มากขึ้น
4.4	ความเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิต ที่นิยมวัฒนธรรมต่างชาติในวัยรุ่นในปัจจุบัน	5. ส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมให้เยาวชนรุ่นหลังได้รับรู้สิ่งที่ดี

ข้อ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
5.	เผยแพร่ผลงานของหน่วยราชการมีปัญหา	
5.1	ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย	1. เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น
5.2	มีน้อย เพราะกรรมการชุมชนไม่ค่อยให้ความสนใจ	2. ทำป้ายติดประกาศไว้โดยเฉพาะเพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ของหน่วยงานราชการให้ประชาชนรับทราบ
5.3	การยอมรับ	3. ชี้แนะด้วยเหตุผลที่เป็นจริง และเป็นไปได้
6.	ติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยราชการมีปัญหา	
6.1	กรรมการชุมชนชอบทำงานอยู่กับที่ไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง	1. กรรมการชุมชนต้องทำงานให้เข้าถึงประชาชนให้มากที่สุด
6.2	การสื่อสารประชาสัมพันธ์	2. ติดตามสอบถามความชัดเจน ข้อเท็จจริง
6.3	ปัญหาการเดินทางเข้าสู่ชุมชน	3. กรรมการมีเวลาน้อยที่จะเข้าสู่ชุมชนให้ทั่วถึง
6.4	ประชาชนให้ความสนใจกับการทำงานของราชการค่อนข้างน้อย	4. ชี้แนะให้เข้าใจถึงผลดีของการติดตามข่าวสาร
7.	เป็นตัวแทนของชุมชนในการประสานงานกับราชการ เอกชน หรือชุมชนอื่นในเทศบาลนครหาดใหญ่ มีปัญหา	
7.1	ไม่ชอบทำงานเป็นหมู่คณะ ไม่ยอมฟังความคิดเห็นของคนอื่น	1. ใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงาน ร่วมกันเป็นหมู่คณะ
7.2	การรับ-ปฏิเสธวัฒนธรรมภายนอกที่มีทั้งเหมาะสมและไม่เหมาะสมกับสังคมไทย	2. ใช้จริยธรรม
7.3	การประสานงานระหว่างชุมชนและเทศบาลที่ไม่ได้ต่อเนื่อง	3. รับเรื่องราวและปัญหาของชุมชนไว้เพื่อประสานติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
7.4	ปัญหาพื้นถนนในตลาด	4. ลาดยางในตลาด
7.5	การร่วมมือยังไม่เต็มที่ อยากให้มีความร่วมมือกันมากกว่านี้	5. สร้างความสามัคคี และเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (2) เปรียบเทียบบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนกับปัจจัยส่วนบุคคล คณะกรรมการชุมชนและ (3) ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนในเทศบาลนครหาดใหญ่ กำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้ (1) คณะกรรมการชุมชนมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับปานกลาง (2) คณะกรรมการชุมชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันมีบทบาทต่อชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ แตกต่างกัน ตัวแปรอิสระ(Independent Variable) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพทางการสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การดำรงตำแหน่ง ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ระดับบทบาทของคณะกรรมการของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับคณะกรรมการชุมชนทั้ง 102 ชุมชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ชุมชนละ 3 คน รวม 102 ชุมชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 306 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ตอนที่ 2 บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางไขปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาชุมชน

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ และทำการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำไปทดลองใช้กับคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครสงขลาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ 0.94

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบสมมติฐานทางสถิติโดยการทดสอบ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (F- test) หากพบความแตกต่างทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธีการของ Scheffe ผลการศึกษาพบว่า

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หรือร้อยละ 71.6 เป็นเพศหญิง นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 89.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 39.2 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 65.4 ประกอบ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 55.2 มีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.9 และดำรงตำแหน่งกรรมการ ร้อยละ 59.8

ตอนที่ 2 บทบาทคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

จากการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลามีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อคำถามพบว่า มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางในทุกข้อคำถามเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ (1) สร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิก (กรรมการชุมชน หรือประชาชนในชุมชน) (2) ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม และประเพณีอันดีงาม และ (3) ช่วยเหลือในการพัฒนาตามที่เทศบาลนครหาดใหญ่มอบหมาย ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามตัวแปรในการศึกษา

จากการเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน จำแนกตามตัวแปรในการศึกษาได้ ดังนี้

เพศ พบว่า คณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่เพศชาย และหญิงมีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน

อายุ พบว่าคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีอายุต่างกัน คือ ไม่เกิน 40 ปี 41-50 ปี 51-60 ปี และ 61 ปี ขึ้นไป มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน

การนับถือศาสนา พบว่าคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่นับถือศาสนาอิสลาม/คริสต์ มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนมากกว่ากลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ

ระดับการศึกษา พบว่าคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปริญญาตรี หรือสูงกว่า มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน

สถานภาพ พบว่า คณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ ที่มีสถานภาพต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน กล่าวคือ คณะกรรมการที่มีสถานภาพสมรสแล้ว มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนสูงกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่

อาชีพ พบว่า คณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ ที่มีอาชีพต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน

รายได้ พบว่า คณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ ที่มีรายได้ต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน

การดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมคณะกรรมการชุมชนนครหาดใหญ่ที่ดำรงตำแหน่งต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน โดยพบว่ารองประธานกรรมการชุมชนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนมากกว่ากลุ่มที่ดำรงตำแหน่งอื่นๆ

ตอนที่ 4 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

1. บริหารและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหของชุมชน มีปัญหา
 - 1.1 ไม่มีสถานที่ทำกิจกรรม แนวทางแก้ไขโดยเพิ่มพื้นที่แก่ชุมชนในการใช้พื้นที่ทำกิจกรรม
 - 1.2 การรักษาความสะอาด แนวทางแก้ไขเพิ่มถังขยะ ล้างตลาด
 - 1.3 ยุงลาย หนู ขยะ แนวทางแก้ไขรณรงค์ให้คนในชุมชนรู้จักการคัดแยกขยะและการใช้ถุงดำในการใส่ขยะและมัดปากถังก่อนทิ้งลงถังขยะเทศบาล
 - 1.4 ปัญหายาเสพติด แนวทางแก้ไขให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแก่เยาวชนและประชาชนในชุมชนให้ทั่วถึง
 - 1.5 แม่ค้าขายของไม่เป็นระเบียบ แนวทางแก้ไขจัดสถานที่ให้มีการค้าขายเป็นที่เป็นทาง
 - 1.6 ปัญหาคุระบายน้ำไม่ไหล แนวทางแก้ไขประสานกับทางเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ
 - 1.7 ตัดต้นไม้ แนวทางแก้ไขอยากให้อสอบถามคนในชุมชน
 - 1.8 ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร แนวทางแก้ไขเพราะขาดการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นกรรมการต้องประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง
 - 1.9 ความไม่เข้าใจ แนวทางแก้ไข สร้างความเข้าใจ

1.10 สร้างความสามัคคีระหว่างคนในชุมชนและคณะกรรมการชุมชน แนวทาง
แก้ไข จัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น

2. ช่วยเหลือในการพัฒนาตามที่เทศบาลนครหาดใหญ่มอบหมาย มีปัญหา

2.1 เจ้าหน้าที่เทศบาลไม่เพียงพอ แนวทางแก้ไข ร่วมกันเป็นหูเป็นตาแทน
เจ้าหน้าที่

2.2 ให้ความร่วมมือน้อย ทำงานไม่ต่อเนื่อง แนวทางแก้ไข จูงใจให้เห็น
ความสำคัญการร่วมกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่

2.3 สุนัข แมว ขี้เย็บขยะ ทำให้สกปรก แนวทางแก้ไข คัดแยกขยะให้ถูกต้อง
ถึงขยะมีฝาปิดมิดชิด

2.4 ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติ แนวทางแก้ไข
ทางเทศบาลต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้และปฏิบัติที่ถูกต้อง

2.5 เวลา แนวทางแก้ไข บริหารจัดการเวลาให้เหมาะสมและสละเวลาบ้าง

2.6 น้ำท่วม แนวทางแก้ไข ช่วยเหลือเพื่อนบ้านที่ช่วยตัวเองไม่ได้ เช่น เด็ก
ผู้สูงอายุ ผู้พิการ

2.7 การทำงานมีความล่าช้า แนวทางแก้ไข การทำงานต้องมีระบบที่ดีและเข้าถึง
ปัญหา

3. สร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิก (กรรมการชุมชน หรือประชาชนในชุมชน)
มีปัญหา

3.1 ไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์ แนวทางแก้ไข หน่วยราชการควรประชาสัมพันธ์
ให้เข้าถึงตัวประชาชน โดยผ่านคณะกรรมการชุมชน สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งตีพิมพ์

3.2 ความคิดเห็นที่แตกต่างในด้านการปฏิบัติงาน มีการแบ่งพรรค แบ่งพวก
แนวทางแก้ไข อธิบายเหตุและผลในเรื่องของงานที่ชุมชนได้รับ ไม่นั่นการเมืองหรือพรรคพวก

3.3 การให้ความร่วมมือของคนในชุมชน แนวทางแก้ไข จัดกิจกรรมให้ทุกคน
มีส่วนร่วม

4. ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม และประเพณี อันดีงามมีปัญหา

4.1 ในชุมชนอยู่กันหลากหลายศาสนา ดูแลไม่ทั่วถึง แนวทางแก้ไข หลอม
ละลายและส่งเสริมตามกรณี

4.2 ความแตกต่างในด้านศาสนา แนวทางแก้ไข ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม
และประเพณีของแต่ละศาสนา ไม่มีการต่อต้านหรือแบ่งแยก

4.3 งบประมาณน้อยเกินไป แนวทางแก้ไข เพิ่มงบประมาณในส่วนนี้ให้มากขึ้น

4.4 ความเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิต ที่นิยมวัฒนธรรมต่างชาติในวัยรุ่นปัจจุบัน
แนวทางแก้ไข ส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมให้เยาวชนรุ่นหลังได้รับรู้สิ่งที่ดีๆ

5. เผยแพร่ผลงานของหน่วยราชการ มีปัญหา

5.1 ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย แนวทางแก้ไข เพิ่มการประชาสัมพันธ์
ให้มากขึ้น

5.2 มีน้อย เพราะกรรมการชุมชนไม่ค่อยให้ความสนใจ แนวทางแก้ไข ทำป้าย
ชุมชนๆ ไว้เฉพาะข้อมูลของหน่วยงานราชการให้ประชาชนรับทราบ

5.3 การยอมรับ แนวทางแก้ไข ชี้แนะด้วยเหตุผลที่เป็นจริง และเป็นไปได้

6. ติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยราชการ มีปัญหา

6.1 กรรมการชุมชนชอบทำงานอยู่กับที่ แนวทางแก้ไข โดยการให้ลงพื้นที่ไป
พบกับประชุมชนในชุมชนอย่างทั่วถึง

6.2 การสื่อสารประชาสัมพันธ์ แนวทางแก้ไข ติดตามสอบถามความชัดเจน
ข้อเท็จจริง

6.3 ปัญหาการเดินทาง แนวทางแก้ไข การเดินทางมีอุปสรรคและเวลาก็น้อย
สำหรับกรรมการที่ทำงานประจำ

6.4 ประชาชนให้ความสนใจกับการทำงานของราชการค่อนข้างน้อย แนวทาง
แก้ไข ชี้แนะให้เข้าใจถึงผลดีของการติดตามข่าวสาร

7. เป็นตัวแทนของชุมชนในการประสานงานกับราชการ เอกชน หรือชุมชนอื่น
ในเทศบาลนครหาดใหญ่ มีปัญหา

7.1 ไม่ชอบทำงานเป็นหมู่คณะ ไม่ยอมฟังความคิดเห็นของคนอื่น แนวทาง
แก้ไข ใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

7.2 การรับ-ปฏิเสธ แนวทางแก้ไข ใช้จริยธรรม

7.3 การประสานงานระหว่างชุมชนและเทศบาลที่ไม่ได้ต่อเนื่อง แนวทางแก้ไข
รับเรื่องราวและปัญหาของชุมชนไว้ เพื่อประสานติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7.4 ปัญหาพื้นถนนในตลาด แนวทางแก้ไข ลาดยางในตลาด

7.5 การร่วมมือยังไม่เต็มที่ อยากให้มีความร่วมมือกันมากกว่านี้ แนวทางแก้ไข
สร้างความสามัคคี และเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. โดยภาพรวม คณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสนห์ นวลลอย (2541) ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองระยอง จังหวัดระยอง ผลการศึกษา พบว่า คณะกรรมการชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนย่อยในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะจากการที่คณะกรรมการชุมชนต้องทำงานกับกลุ่มบุคคลที่หลากหลายกลุ่ม ซึ่งทำให้ยากต่อการประสานงานให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และต้องการให้มีความร่วมมือ สัมผัสกัน สามีครีระหว่างสมาชิกภายในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า อยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น

การส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม และประเพณีอันดีงาม สอดคล้องกับผลการวิจัยของนวรรตน์ เปี้ยวบุญสม (2545: 15) ได้ทำการศึกษา เรื่อง บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน ศึกษากรณี เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ขาดความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้นโยบายการพัฒนาชุมชนยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาชุมชน ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานรวมถึงปัญหาด้านงบประมาณสำหรับการพัฒนาชุมชน ปัญหาความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่อยู่ในระดับน้อยมาก เพราะประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการเสียสละให้กับส่วนรวม ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในสังคมปัจจุบัน นิยมนำเอาอารยธรรมตะวันตกเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น ทำให้หลงลืมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามดั้งเดิมของไทยไป และขาดจิตสำนึกในสิ่งที่ดีงาม ทำให้เกิดอาชญากรรมต่างๆ ขึ้นมากมายหลายด้าน มีความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกจิตสำนึกของความเป็นไทยให้มากขึ้น

ช่วยเหลือในการพัฒนาตามที่เทศบาลนครหาดใหญ่มอบหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูเกียรติ เปี่ยมศรี (2542: 45) ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองระยอง จังหวัดระยอง พบว่าคณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนย่อยในระดับปานกลาง และอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนย่อย และการได้รับข่าวสารข้อมูล เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย ส่วนความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนย่อย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะคณะกรรมการชุมชน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และต้องการแบ่งเบาภาระของทางเทศบาลใน

การทำงาน เพราะกรรมการชุมชน จะเป็นผู้ที่คอยประสานงานกับหน่วยงานของทางเทศบาล กับประชาชน ในท้องถิ่น อีกทั้งจะเป็นทำให้การพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าเทียบเท่าชุมชนอื่นๆ ได้อีกด้วย

2. เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนา ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนศาสนา สถานภาพ ตำแหน่ง แตกต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนา แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับชูเกียรติ เปี่ยมศรี (2542: 45) ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย : ศึกษา เฉพาะกรณีเทศบาลเมืองระยอง จังหวัดระยอง พบว่าคณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนย่อยในระดับปานกลาง และอายุ ระดับการศึกษา รายได้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา ชุมชนย่อย และการได้รับข่าวสารข้อมูล เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ในการพัฒนาชุมชนย่อย ส่วนความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนย่อย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล นครหาดใหญ่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คณะกรรมการชุมชนควรมีการดำเนินการกิจต่อไปนี้ให้ มากขึ้น

1. ควรมีการเผยแพร่ผลงานของหน่วยราชการให้มากกว่าที่เป็นอยู่
2. บริหารและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของชุมชน
3. ติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยราชการ
4. เป็นตัวแทนของชุมชนในการประสานงานกับราชการ เอกชน หรือชุมชนอื่น

ในเทศบาลนครหาดใหญ่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยในกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มสตรี อปพร. อสม. ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชน และเทศบาลนครหาดใหญ่

2. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมในเทศบาลอื่นๆ บ้าง

บรรณานุกรม

- งามพิศ สัตย์สงวน. 2535. การวิจัยทางมานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรพรรณ กาญจนจิตรรา. 2523. “การพัฒนาชุมชนไทย.” รายงานการวิจัย ภาควิชาสังคมวิทยา มานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชูเกียรติ เปี่ยมศรี. 2542. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองระยอง จังหวัดระยอง.” ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิตยา สุวรรณะชญ. 2527. สังคมวิทยา (Sociology). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พงษ์ศักดิ์ ชนะสิทธิ์. 2541. “บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอนาคต : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา.” ปัญหาพิเศษทางรัฐประศาสนศาสตร์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พชนี วรกวิน. 2522. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.
- พิศวง ธรรมพันธา. 2523. สังคมวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน. 2516. สารานุกรมทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: ผดุงวิทยา.
- วชิรศักดิ์ เจริญศรี. 2542. “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ, จำรัส คิ้วสุวรรณ และฐิติพงษ์ ธรรมมานุสรณ์. 2522. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- สุจิตรา ส่งานตร. 2530. “การยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี : ศึกษากรณีข้าราชการในจังหวัดนครพนม.” วิทยานิพนธ์ สาขาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพัตรา สุภาพ. 2525. ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. 2525. ทฤษฎีและการปฏิบัติทางจิตวิทยาสังคม. นครปฐม: วิทยาลัยครุ นครปฐม สหวิทยาลัยทราวดี.
- อุทัย หิรัญโต. 2519. สังคมวิทยาประยุกต์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วน
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ส่วนที่ 2 บทบาทของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการพัฒนาชุมชนนครหาดใหญ่
ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาที่มีต่อการพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่
2. ผู้วิจัยขอเรียนว่าในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ
การปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใดคำตอบของท่านจะเป็นความลับและนำ
ผลไปใช้เพื่อการศึกษา วิจัยในครั้งนี้นี้เท่านั้น

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในการให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

นายณรงค์ อนันต์เลิศสกุล
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อชุมชน.....

แบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวท่าน

โปรดตอบให้ครบทุกข้อ

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

1. ไม่เกิน 30 ปี
 2. 31-40 ปี
 3. 41-50 ปี
 4. 51-60 ปี
 5. 61 ปี ขึ้นไป

3. ศาสนา

1. พุทธ 2. อิสลาม
 3. คริสต์ 4. อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน

1. ประถมศึกษา (ป. 4 – ป. 7)
 2. มัธยมศึกษา (ม.3, ม.ศ.3, ม.6, ม.ศ.5)
 3. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช., ปวส.)
 4.ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า

5. สถานภาพสมรส

1. โสด 2. สมรส 3. หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่

6. อาชีพ

1. เกษตรกรรม (ทำสวนยาง, ทำสวนผลไม้, ทำนา, ทำไร่, เลี้ยงสัตว์)
 2. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 3. รับจ้าง
 4. ข้าราชการ/พนักงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ
 5. อื่นๆ โปรดระบุ.....

7. รายได้ต่อเดือน
- 1. ไม่เกิน 5,000 บาท
 - 2. 5,001 – 10,000 บาท
 - 3. 10,001 – 20,000 บาท
 - 4. 20,001 ขึ้นไป
8. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งใดในคณะกรรมการชุมชน (ตอบได้หลายข้อ)
- 1. ประธานกรรมการชุมชน
 - 2. รองประธานกรรมการชุมชน
 - 3. กรรมการ (ระบุชื่อฝ่ายที่รับผิดชอบ)
 - 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

แบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บทบาทที่มีต่อพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ของ
คณะกรรมการชุมชน ดังต่อไปนี้

5 = ปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด 4 = ปฏิบัติหน้าที่มาก 3 = ปฏิบัติหน้าที่ปานกลาง
2 = ปฏิบัติหน้าที่น้อย 1 = ปฏิบัติหน้าที่น้อยมากหรือไม่มีเลย

ข้อ	บทบาทของคณะกรรมการ ชุมชน	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยมาก 1	
1.	บริหารและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ การแก้ไขปัญหาของชุมชน						☐
2.	ช่วยเหลือในการพัฒนาตามที่ เทศบาลนครหาดใหญ่ มอบหมาย						☐
3.	สร้างความสามัคคีระหว่าง สมาชิก (กรรมการชุมชน หรือประชาชนในชุมชน)						☐
4.	ส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลธรรม และประเพณี อันดีงาม						☐
5.	เผยแพร่ผลงานของหน่วย ราชการ						☐
6.	ติดตามการปฏิบัติงานของ หน่วยราชการ						☐
7.	เป็นตัวแทนของชุมชนในการ ประสานงานกับราชการ เอกชน หรือชุมชนอื่นในเทศบาลนคร หาดใหญ่						☐

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการชุมชนมีต่อการพัฒนาชุมชน

ข้อ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1.	บริหารและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของชุมชน มีปัญหา.....	
2.	ช่วยเหลือในการพัฒนาตามที่เทศบาลนครหาดใหญ่มอบหมาย มีปัญหา.....	
3.	สร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิก (กรรมการชุมชนหรือประชาชนในชุมชน) มีปัญหา	
4.	ส่งเสริมวัฒนธรรม ศีลธรรม และประเพณี อันดีงามมี ปัญหา.....	
5.	เผยแพร่ผลงานของหน่วยราชการ มีปัญหา.....	
6.	ติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยราชการ มีปัญหา.....	
7.	เป็นตัวแทนของชุมชนในการประสานงานกับ ราชการ เอกชน หรือชุมชนอื่นในเทศบาลนคร หาดใหญ่ มีปัญหา.....	

การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V2.1	19.8667	22.4644	.8274	.9296
V2.2	19.7000	20.9069	.8312	.9289
V2.3	19.7667	21.4264	.8508	.9267
V2.4	19.7333	22.8920	.6878	.9412
V2.5	20.0000	22.3448	.8116	.9306
V2.6	19.8000	21.1310	.8570	.9261
V2.7	19.7333	22.2713	.7713	.9339

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 7

Alpha = .9404

